

TÕRVA TEATAJA

Väljaandjad: Tõrva vallavalitsus Kujundus: loovbüroo Kuldne Lammas Trükk: AS Kroonpress Otsepost: OÜ Joon Tiraaž: 3000 Toimetus: Egon Ilisson, kuldne@kuldne.com, 53 736 992

LAULUPEOMÜNDI JOONISTUSKONKURSI VÕITIS TÕRVA TÜDRUK

Egon Ilisson

11. märtsil andis Eesti Pank üle auhinnad kaheksale noorele, kes jõudsid laulupeo 150. aastapäevaks tehtava 2-eurose kujunduse leidmiseks korraldatud joonistuskonkursi finaali. Kolm nädalat kestnud avaliku rahvahääletuse võitis 15-aastase Tõrva tüdruku Grete-Lisette Gulbise joonistus.

Tõrva Gümnaasiumi õpilase Grete-Lisette Gulbise joonistatud 2-eurose kavandi poolt hääletas 2887 inimest ehk 35% kõigist hääletajatest, keda kokku oli 8322. „Alguses ei tahtnud ma oma kavandeid konkursile saata, sest ei olnud tulemusega päris rahul, kuid pärast vanemate julgustamist saatsin ikka ära,” ütles võidutöö autor. Oma kavandi tegemisel sai Grete-Lisette ainst laulupeo rongkäigul viibimisest, kus ta nägi uhkeid rõõmuhõiseid, erinevaid rahvariideid ja kus laulupeoliste read looklesid nagu merelained. Gulbis rääkis Tõrva Teatajale, et projektist sai ta teada kunstitunnis, kuid lõplik kavand valmis siiski kodus. „Versioone ikka oli, kuid paljudega neist ei jäänud rahule. Vanemad andsid nõu, et saadaks ära kolm tööd mõttega, läheb, kuidas läheb,” rääkis Gulbis.

Osavõtt oli rohke

„See on täiesti fantastiline, et joonistuskonkursist võttis osa nii palju lapsi. Täna kõiki õpetajaid ja lapsevanemaid abi ja laste julgustamise eest. Tegemist on väarika kingiga Eesti riigi juubeliaastal,” ütles Eesti Panga president Ardo Hansson. Hanssoni sõnul mahub laulupeomündile vaid ühe lapse joonistus, aga tegelikult on kõik finaali jõudnud kaheksa last konkursi võitjad, sest rahvahääletusele saamise võimalus oli vaid üks tuhandest. Ka Gulbis on äärmiselt õnnelik, et osutus valituks, kuid võidu kaal ei ole talle veel päris kohale jõudnud. Teadmine, et tema looming hakkab üle Euroopa inimeste rahakottides olema, on aukartustäratav. „Ilmselt veel ei taju asja suurus ja tähtsust. Ma olen äärmiselt tänulik kõigile, kes hääletasid minu kavandi

Eesti Panga president Ardo Hansson koos Grete-Lisette Gulbise ja võidutööga. Foto: Eesti Pank

poolt. Olen nii-nii õnnelik!” tunnistab Gulbis. Seni suuri tegusid eelkõige spordis teinud Gulbis tunnistab, et ehk võib teda ka edaspidi kunstivaldkonnas katsetamas näha.

Hääletajatel võimalus võita

Grete-Lisette Gulbise kavandiga jätkab tööd Eesti Pank koos münti veremima hakkava rahapajaga, et muuta kavand selliseks, mida on tehnoloogiliselt võimalik mündiks veremida. Seejärel kinnitab mündikujunduse Eesti Panga nõukogu ning kujundus läbib kooskõlastusringi riikide ja Euroopa Liidu tasandil. Erikujundusega 2-eurose laulupeomünt jõuab ringlusse 2019. aasta esimesel poolel.

Kõikide hääletajate vahel, kes sisestasid oma meiliaadressi, loositakse välja 25 laulupeo 150. aastapäevale pühendatud 2-eurose münti kaarti. Auhiinasajatega võtab keskpank meilitsi ühendust märtsis ning auhinna saab kätte kahe kuu jooksul pärast münti emiteerimist 2019. aastal.

- Eesti Pank, ERR-i Lastejaam ning Eesti Laulu- ja Tantsupeo Sihtasutus kutsusid mullu sügisel kõiki lapsi ja kuni 19-aastaseid noori saatma keskpanga joonistusi, mille seast valitakse laulupeo 150. aastapäevale pühendatud 2-eurose münti kujundus. Joonistusi koguti neljas vanuserühmas: koolieelikud kuni 3. klass; 4.–6. klass; 7.–9. klass; gümnaasiumiõpilased ja kuni 19-aastased noored.
- Mullu sügisel toimunud joonistuskonkurss oli erakordselt populaarne, kokku saatsid lapsed konkursile ligi 8000 tööd.
- Saadetud kavandite seast valis keskpanga 12 liikmest koosnenud eelžürii mullu detsembris välja 96 joonistust, mis läksid hindamiseks

žüriile. Eelžürii koosnes keskpanga töötajatest ja iga joonistust hindas vähemalt kolm inimest. Jaanuari lõpus kogunenud müntižürii valis omakorda välja kaheksa kavandit (igast vanuserühmast kaks), mis osalesid kolmenädalasel rahvahääletusel. Müntižüriisse kuulusid Eesti Panga nõukogu liige Liina Tõnisson, kunstnikud Maria Valdma, Mall Nukke ja Vano Allsalu, 2019. aasta laulupeo peadirigent Peeter Perens, laulupeo dirigent Maret Alango, helilooja Pärt Uusberg ja ERR-i laste- programmi vanemtoimetaja Margus Saar. Keskpanga töötajatest osalesid žüriis asepresident Madis Müller, sularahaja taristuosakonna juhataja Rait Roosve ning kujundaja Triinu Talve.

- Kolm nädalat kestnud avalikul internetihääletusel valis kaheksa lapse joonistuse seast oma lemmiku kokku 8322 inimest. Iga hääletaja sai valida vaid ühe lemmiku poolt. Hääletusel osalesid joonistused neljas vanuserühmas, igast rühmast kaks. Oma vanuserühmas kõige rohkem hääli kogunud töö autorid said auhinnaks iPad Pro koos joonistuspliiatsiga ning teisele kohale jäänud tööde autorid kaasaskantava kõlari.
- Eesti Pank võib võidukavandi kujundust enne müntide veremist koostöös autoriga veel täpsustada.
- Enne münti veremist kooskõlastatakse kujunduskavand riikide ja Euroopa Liidu tasandil.

Egon Ilisson

LIIGA PALJU INFOT

Ma pean ausalt tunnistama, et Tõrva on muutunud päris palju pärast läinud aasta kohalikke valimisi ja seda nii positiivses kui negatiivses mõttes.

Positiivses mõttes on kindlasti väljatoomist väärt see, et asjad liiguvad, ametkonnad on kenasti komplekteeritud ja oma tööd alustanud entusiastlikult ning ma julgen öelda, et ka edukalt. Eriti just suuremate projektide puhul on aga selgelt ka tegijatele rohkem tagasisidet. Kus on kiitjaid, seal teadupärast ka lautjaid. Seepärast on projektide läbiviimine ka tihtipeale lõksuks. Kui mitte midagi teha ja lihtsalt käsi pösakil istuda, siis ei saa ka teha maha meie tegusid. Seepärast on paljude väiksemate asulate ja valdade puhul juhtunud see, et ametnikud pigem hoiavad madalat profiili, et jumala pärast ei saaks oma töö pärast pra-gada. Nagu korvpallikohtunikud – mida nähtamatamad nad on, seda paremini nad oma tööga hakkama saavad.

Tõrva ei ole nagu paljud kiratsevad väikevallad, kes otsivad oma sisu ja mõtisklevad oma eksistentsi üle. Tõrva on minu silmis arenev ja edumeelne paik, mis kasvõi kukesammu haaval läheb oma liigikaaslastest mööda ja lähemale neile, kes on juba aegade jooksul saanud eduka omaavalitsuse tiitli külge. See aga ei pruugi kõigile hinge mahtuda ja see on äärmiselt kummaline.

Tihti peale kiputakse kritiseerima ka kadedusest, seda eriti, kui keegi napsab head võimalused ja ideed meil nina eest. Kui naabrinaine tegi ise teoks su kauaaegse unistuse hakata kapsaid kasvatama ja kasvatas juba esimesel aastal Paunvere väljanäituse jaoks sobiva kapsapea, siis eks ikka leiame ennast mõttelt, et „küll ma oleks ikka palju suurema kasvatanud“. Aga võimalus see järele teha on välistatud, sest siis ei pakuks see enam piisavalt rõõmu. Parem on leppida teadmisega, et vastik naabrimutt varastas su idee ja rõõmu tunda tema üle on inimlikult võimatu. Ükskõik, kui edukad me ise oleme, häirib meid teiste edu tihti peale rohkem kui rõõm enda õnnestumisest. Me toome alati välja selle, mis mujal on paremini, kuid harva seda, kui meil on parem. Aga nagu juba vanarahvaski ütleb, siis igal pool mujal on parem kui siin.

Ja negatiivse poole pealt peangi siin esile tõstma selle kirumise ja selja taga ussitamise. Neid hetki on viimasel ajal kordades rohkem, kui ma pean telefonikõnes või vestlustes kuulama fraasi „jäägu see meie vahele“. See algatab tavaliselt vestluse, milles jagatakse kellegi kohta mingit kompromiteerivat infot. Selge on, et see info jääbki mulle, rääkijale ja neile, kellele ta seda veel jaganud on. Ajakirjaniku eetika ei luba mul sellega julmalt ümber käia ja infot avaldada ega edasi rääkida. Aga sellisel juhul on mul selle infoga ka vähe teha. Mäletate seda vene multikat, kus kitseke käis mööda metsa, endal seljas kott kirjaga „mure“. Eks see „avalik-salajane“ infotulv tekitab samasuguse olukorra. Mul on palju põnevaid jutuajamisi, aga kui ma seda ei saa kasutada teistele jagamiseks, siis mu „murekoti“ muudkui täitub ja täitub.

Ja ma tunnistan, et pole harvad olukorrad, kus tahad selle kotikese sisu jagada samamoodi mõnele asjaosalisele või sõbrale. „Jäägu see meie vahele...“ aga ei tohi muutuda käibefraasiks, sest siis Tõrva muutub paigaks, kus saladused on valuuta, millega leida lähikondlasi, kinnitada oma sõbrastaatust või lihtsalt tulevikus kellelegi kahju tekitada.

Las igaüks kannab ise oma risti ja jumal olgu meile kohtumõistjaks... armastame!

NIMI ON MITMETAHULINE SÕNUM

Ragne Kõuts
Tartu Ülikool, meediauurija

Miks oli papa Kiirele nii tähtis see, mil-lise nime saab tema kolmas poeg? Miks Kolumbus Chrisostomus ei sobinud? Miks tänasel päeval pannakse lastele nimeks ingliskeelses keeleruumist sobi-vaid Christoph, Kevin, Jessica või Chris-telle? Või mida ütleb see, kui poja nimeks saab Rabindranath?

Nimi on märk. See kannab edasi selle kandja – ja veelgi enam selle andja – püüdlusi, tema orientatsiooni olla roh-kem seotud teatavate kultuuriruumidega. Chrisoph ja Christelle saavad kindlasti hästi hakkama ingliskeelses keskkonnas enda tutvustamisega, eestikeelses on neil raskusi. Rabindranath või Sundaram see-vastu kõlavad tuttavlikumalt ida kultuuri-des. Võõrkeelset nime andes tahame olla rohkem omad seal, kuhu meid meie pärit-olu ei võimalda muudmoodi kuuluda. Ainult nimi loomulikult ei ole see vahend, mis annab meile automaatselt kuuluvuse teise kultuuri – meenutagem kadakasaks-lase ja pajuvenelase naeruvääristavaid silte rahvasuus. Aga kahtlemata muudab võõr-keelses kultuuriruumis suupärane nimi lihtsamaks selle väljaütlemise ja meelde-jätmise. Kui inimene suhtleb ja on selles võõrkeelses ruumis, siis tema nimi annab märku, et teda võib selles kultuuriruumis käsitleda omana.

Aga kui anname lapsele nimeks Tiitu või Priit? Või veelgi enam – Tormi, Sæde või Kõu? Omakultuuris suupärase nimega kinnitame üle, et esineme uhku-sega selle kultuuri, rahva või piirkonna

esindajana. Nimi on märk teistele. Nimi on esimene asi, mida teised nime kandja kohta teavad. Paljudes kultuurides kan-nab ju nimi endas seda väge ja aurat, mis sõnamaagiaga kaasneb. Nimi loob esi-mese aluse kontaktiks, esmamulje sellest, kellega võiks tegu olla.

Tänapäeva turu poolt domineeritud maailmas on nimi eriti kõva märgilise tähtsusega. Erinevad ettevõtted pla-neerivad hoolikalt nimemuutust. Nime muudetakse väga tõsise vajaduse korral, niisama nalja pärast seda keegi välja ei vaheta. Tavaliselt palgatakse selleks kal-lis professionaalne meeskond, kes töötab välja uue nime ja kogu sellega kaasas käiva sümboolika. Kui nimi on kokku lepitud, siis uue nimega harjumine on pikk prot-sess. Klientide harjutamine on ettevõttele tõsine töö ja võtab aega aastakümneid – ilmselt nii mõnigi meist kasutab endiselt Telia kohta sõna EMT või käime ikka kütust ostmas Statoilis, rääkimata nendest vanadest paiganimedest – saame kokku meierei juures (kuigi meierei asemel on juba ammu uus kauplus). Nimi on mälu.

Miks eelistada nimena
Tõrva Teatajat Helme
Kihelkonnalehele?

Esmalt peakski küsima, mis on see, millega see nimi esimese hooga seos-tub? Tõrva on vald, mis on Eesti kaar-dil praegu. Helme kihelkond oli kunagi ammusel ajal Eesti asustusüksus, kuu-ludes pealegi Viljandimaa alla, olles osa

Mulgimast. Esimene on tänane päev – hõlmab tänaseid valla piire, teine on ajalugu. Helme kihelkonna piirid ei lange kokku tänase Tõrva valla piiri-dega. Tänapäev peaks aga kõnelema kogu Tõrva vallas toimuvast ja kõnetama Tõrva valla elanikke.

Ja veelkord – nimi on oluline märk külalistele ja piirkonnast huvitujatele. Soovides külastada seda kaunist Lõu-na-Eesti valda, ei tule tavaliselt esmalt selle peale, et hakata kohaliku elu infot otsima Helme kihelkonna märksõna kaudu. Ikka otsime olemasolevate asus-tusüksuste nime järgi – Tõrva, Tõrva leht. Olles nimekasutuses järjepidev, mitte tekitades segadust Tõrva ja Helme nimede vahel, on otsijal märksa lihtsam saada kätte kogu oluline info piirkonnas toimuva kohta. Vald tervikuna on nii paremini nähtav ja bränd hakkab kuju-nema. Turistide piirkonda meelitajana kannab nimi olulist funktsiooni. Ja küla-line kindlasti ei taha sattuda segadusse oma reisimarsruudi kavandamisel.

Tõrva Teataja nimel on väärikas aja-lugu – ka esimese vabariigi perioodil ilmus Eesti Rahvusraamatukogu and-metel Madis Reisenbuki väljaantuna sellenimeline ajaleht. Kui lehesisu on elanikule oluline ja usaldusväärne, siis tuleb ainult tervitada toimetuse püüdlusi olla oma lugeja kõnetamisel täpsem – see on kaaslane kõigile Tõrva valla elanikele ja värv Tõrva valla sündmuste juurde külalistele.

„Alati pead sa valmis olema, et kõik sinu ümber olevad autodega kaasliiklejad on kas pimedad, purjus või magavad,“

Ardi Kurvits mootorratturi igapäevast... loe ka LK 8-9

KUUPILT

8. märtsil avati Tõrvas ametlikult uus bussijaam. Tõrva vallavanem Maido Ruusmann käis hommi-kul esimesele bussile minejaid isiklikult tervitamas. Esimeseks ametlikuks bussijaama külasta-jaks osutus noormees, kes sõidab igapäevaselt bussiga Tartusse tööle ja õhtul tagasi Tõrva. Pildil on ka esimene bussijuht, kes sai uue bussijaama juurde sõita.

Foto: Sandra Saar

EV 100 VALLAELANIKE KAAMERASILMADE LÄBI

Niimoodi jäädvustasid 24. veebruaril Tõrva valla elanikud Eesti Vabariik 100 pidustusi, objekte või inimesi enda ümber.

Külli Lääts

Tiia Kiusalaas

Rainis Osak

Vello Jaska

Merle Metsma

Jaak Horn

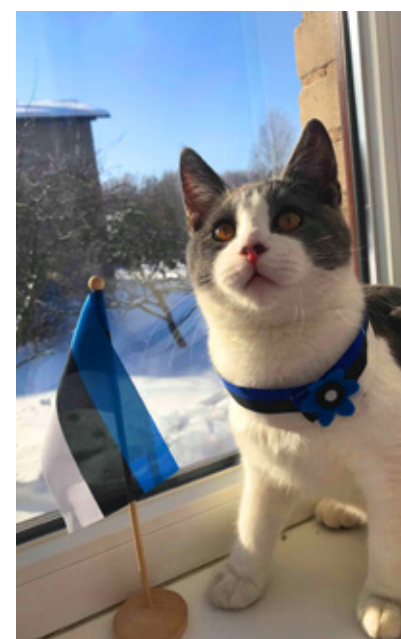
Neil Viskov

Eliise Suija

Diana Asi

Juta Malleus

TÕRVAS AVATI TUNTUD ADVOKAADIBÜROO OSAKOND

Taavi Niitsee

Aasta alguses avas Tõrvas Valga ja Viljandi tänava nurgal asuva äri-maja teisel korrusel ukseid rahvusvahelise advokaadibüroo LEXTAL Lõuna-Eesti osakond. Sellega pole õigusabiteenus kunagi varem siinse valla inimestele lähemal asunud.

“See on meil omamoodi pilootprojekt, et mida tööandja teeb, kui üks nende töötaja tahab kusagil Lõuna-Eesti väikelinnas tööd teha – avab talle kontori,” muheles osakonna ainus töötaja vandeadvokaat Piia Kulm. Tõrva kontori näol on tegemist LEXTALi neljanda osakonnaga Tallinna, Riia ja Vilniuse kõrval.

Klientidele ja kodule lähemal

LEXTALi ridadesse asus Tartu Ülikooli õigusteaduskonnas magistriõppe lõpetanud Kulm esialgu juristina tööle juba ligemale kümme aastat tagasi ning 2010. aastal astus ta advokatuuri. Pärast seda, kui naine kohtas oma Tõrvast pärit elukaaslast, kujunes tema igapäevaseks rutiiniks Tõrva ja Tallinna vahel sõitmine. “Nii sai edasi-tagasi käidud viis aastat, aga pärast poja sündi ei olnud selline sõitmine mõeldav, asusin tööd tegema distantilt ning nüüd otsustasime koos tööandjaga avada Tõrvas ka ametliku osakonna.”

Naine ei teinud saladust, et selline vastutulek tööandja poolt on tema kui noore ema jaoks ääretult mugav ja sobilik. Seda enam, et advokaaditöö on suuremalt jaolt arvutipõhine ning seega asukohast sõltumatu. Teisalt on osakonna asukoht kasulik ka tööandjale, kuna näiteks Võru, Valga või Tartu kohtutesse on pealinnast pikema kui Tõrvast. Seega saavad kolleegid oma kaugema kandi tööülesanded otse Kulmule delegerida.

Loodetavasti võidavad sellest ka

Piia Kulm võtab kliente vastu Tõrvas Valga tn 2 (II korrus).

Foto: Janika Kullamaa

siinsed elanikud. “Olen kohalikega suhelnud ja nende mulje on olnud, et advokaadibürood asuvad kaugel, sõita tuleb palju ja hinnad on kallid. Nüüd on neil aga võimalus ka kohapeal õigusabi saada. Ka hindade osas oleme asukohta arvestades pisut paindlikumad kui näiteks Harjumaal.”

Abi igast valdkonnast

Kulm on advokaadina spetsialiseerunud peamiselt riigihangete õigusele, olles 2014. aastal koos oma hea kolleegi Diana Minumetsaga esimestena Eestis välja andnud samanimelise ligi 600-leheküljelise teose. Peale selle abistab ta kliente muudes haldusõiguse küsimustes ja eraõiguse valdkondades. „Vi-

Kohtumenetlus on enamasti mõlemale osapoolele kõige ajamahukam ja kurnavam variant, millega kaasnevad enamasti ka menetluskulud ning peaks seetõttu olema viimane valik.

maste hulka kuuluvad erinevat tüüpi lepingute ja nõuete, kinnisvara ja ehituse valdkonnaga seotud küsimused, äriühingute asutamised, ühinemised ja palju muud,” selgitas Kulm.

Kohalik advokaat ei tegele isiklikult kriminaalõigusega. “See aga ei tähenda, et inimesed ei võiks ka nende muredega siia pöörduda, kuna saan need tööd alati Tallinna kolleegidele suunata,” kinnitas Kulm ning tõi näiteks, et LEXTALi kriminaaladvokaatide üks tuntumaid juhtumeid on hetkel laineid lööv Edgar Savi- saare kohtuasi.

Kuigi Lõuna-Eesti osakond on ametlikult tegutsenud kõigest paar nädalat, on see sisuliselt olemas olnud juba alates möödunud aasta oktoobrist. Kulmul on juba käsil ka mõned kohalike klientide tööd. “Seda, kui suureks kujuneb kohalik klientuur, näitab aeg. Tänapäevane internetiajastu võimaldab aga paralleelselt tegeleda ka Tallinna ja välismaa klientide ülesannetega ning selles mõttes töö otsa ei lõpe.”

Kohus on viimane valik

Arusaadavatel põhjustel advokaat oma pooleliolevaid juhtumeid väga üksikasjalikult arutada ei tohi. Küll

aga tunnistas Kulm, et palju vaidlusi ja paksu verd esineb kahjuks just lähikondsete vahel. On nende põhjuseks siis pärandused, tülid äripartnere vahel või viltuvedanud abielule järgnevad vaidlused laste ja vara üle.

Sellistel juhtudel on advokaat nii mõnigi kord vahendaja ja lepitaja rollis. “Kohtumenetlus on enamasti mõlemale osapoolele kõige ajamahukam ja kurnavam variant, millega kaasnevad enamasti ka menetluskulud ning peaks seetõttu olema viimane valik.” Kuid kui klient valib kõigele vaatamata kohtutee või on tema vastu kohtusse mindud, on advokaadi eesmärgiks kliendi huvide ja õiguste kaitsmine õigusaktides võimaldatu piires. Seejuures tuleb järgida ausa ja väärika käitumise kohustust, mis tuleb neil advokaatidele eetikakoodeksist.

Vaatamata mõistmisele, et osasid inimesi võib õigusteenust kaaludes tabada mõningane umbus, kutsub Kulm tähtsate tehingute või juriidiliste murede puhul advokaadiga alati ühendust võtma. “Vahel esineb olukordi, kus inimene on alguses proovinud ise asju korda saada, ja tulemuseks on olnud möödalaustud tähtjad või mõni muu juriidiline apsakas. Sellisel juhul võib nende parandamine olla väga keeruline ja kulukas.”

Mida oleks advokaadil inimestele soovitada, et nad suurema tõenäosusega juriidilistest sekeldustest või tahtmatutest vaidlustest hoopistükkis eemal püsiksid? Kulmu arvates on see lihtne: “Käituda teistega nii, nagu sa tahad, et sinuga käitutaks ning et südametunnistus ei vaevaks. Eelduslikult võiks selle nõuande järgimine enamuse probleeme eemale hoida. Siiski tuleb mõnda, et mõne teise isiku poolt kahju tekitamise või suisa kellegi pahatahtliku käitumise ohvriks lange-mise eest ei ole paraku keegi kaitstud.”

Spordikalender

- **Piirkondlikud rattamatkad** saavad alguse 15. aprillil. Esimene matk viib ratturid Barclay de Tolly mausoleumi juurde, kontrollpunkt avatud 11.15 – 13.00. Rattamatkad jätkuvad neljal järgneval pühapäeval so 22.04, 29.04, 6.05 ja 13.05. Täpsem info Tõrva valla kodulehel.

Kultuurikalender

- 31. märts - Huumoriõhtu “Naer on terviseks” Tõrva kultuurimajas kell 18;
- 1. aprill - Tõrva valla “Laulukarusell 2018” Kirik-Kammersaalis kell 12;
- 14. aprill - naisansambel Hermes 35 – Kirik-Kammersaalis kell 18.

ALGAS HENDRIK ADAMSONI MURDELUULEVÕISTLUS!

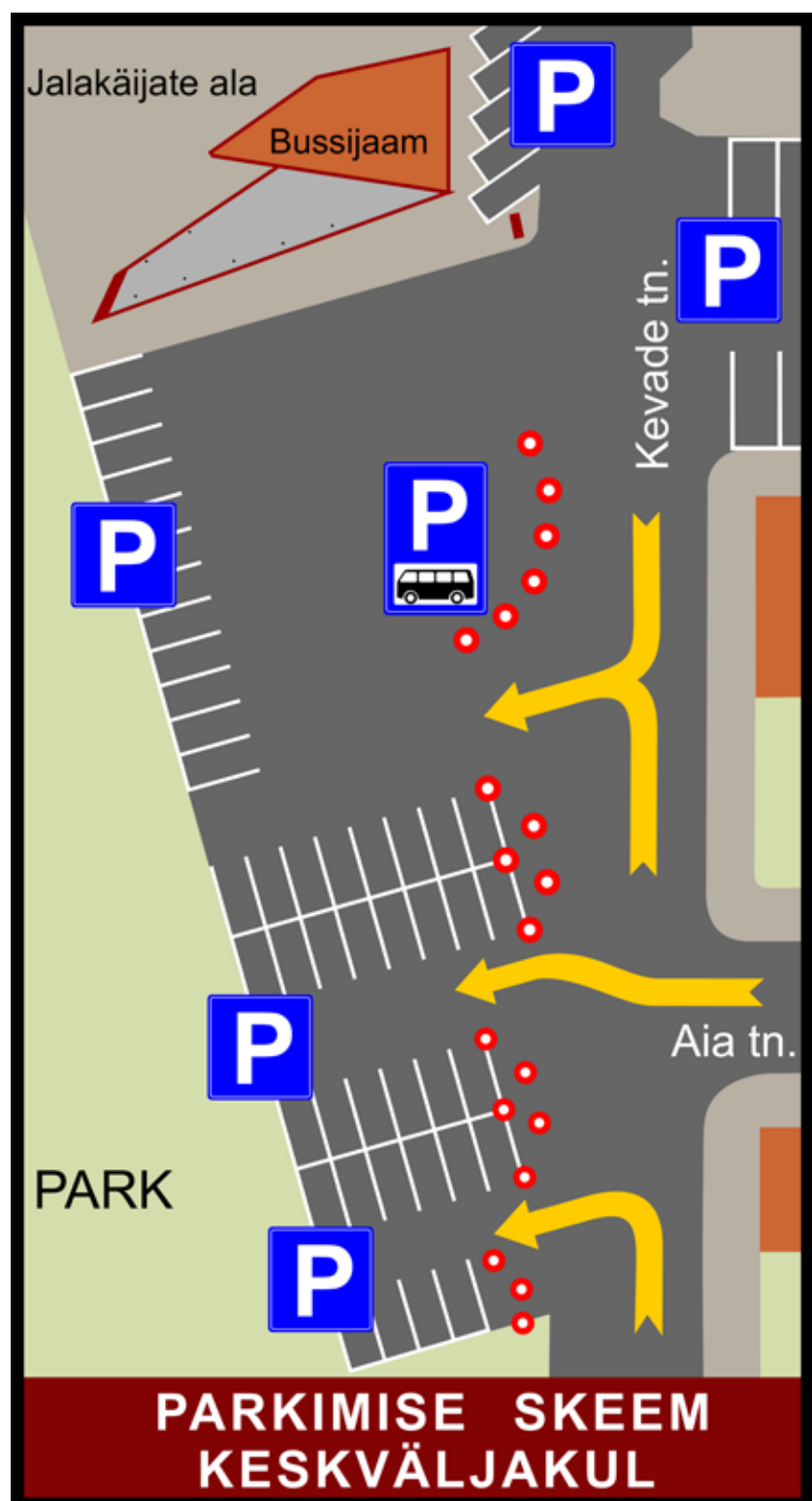
Mulgi Kultuuri Instituut kuulutas välja 1. märtsist kuni 01. september 2018 (k.a) kestva 13. Hendrik Adamsoni murdeluulevõistluse.

Võistlusele oodatakse luulevalikut vähemalt viiest luuletusest, mis on kirjutatud autori lemmikmurdes. Täiskasvanute ja õpilaste loomingut

vaetakse eraldi arvestuses.

Võistlustöid oodatakse Mulgi Kultuuri Instituuti (aadress: Kulla leerimaja, Halliste, Mulgi vald) 1. septembriks 2018 kas ümbrikus (sel juhul kuues eksemplaris) või meilimanuses aadressile mki@mulgimaa.ee. Mõlemal juhul

peab võistlustöödel olema märgusõna, et žürii saaks luuletusi erapooletult hinnata. Märgusõnale tuleb lisada kas kinnine ümbrik või eraldi meilimanus autori nime, aadressi ja kontaktandmetega. Õpilasautoritel on tarvis töödele juurde märkida oma vanus.

MILLINE ON TÕRVA KESKVÄLJAKU PARKIMISKORRALDUS?

Andres Agan

*Tõrva Vald
arendusosakonna juhataja*

Seoses Tõrva uue bussijaama kasutuselevõtuga alates 08.03.2018 tuleb olulist tähelepanu pöörata parkimiskorralduse muutusele keskväljakul ja selle ümbruses. Renoveeritud keskväljak on andnud kogu vallasüdame liiklusele uue hingamise ja muutnud täielikult senist parkimisvaadet. Hea on näha, et Kevade keskuse esises teelõigus on liikumiskiirused oluliselt langenud ning autode ja jalakäijate omavaheline suhestumine on muutunud omaseks euroopalikule väikelinnale.

Senine kaootiline parkimiskord keskväljakul on minevik ning parkimisala esimene osa on muutunud täielikult busside jaoks reserveeritud alaks, kus neil on võimalik parkida ja ringi keerata. Oluline muudatus on busside sisenemine terminali, mis

toimub, nina ees, pakkumaks bussireisijatele parimat kaitset nii vihma kui tuule eest. Bussidele suunduvate reisijate või keskväljakul töötavate inimeste autod on teretulnud parkima pargiala äärde, muidu keskväljaku piirkonda külastavad inimesed saavad jätta autod kas keskväljaku vallavalitsusepoolsesse ossa või Kevade keskuse ja Läti saatkonna vahelisse parklasse. Uue bussijaama ja kõrtsihoone vaheline ala on muutunud täielikult jalakäijate alaks, parkimist nimetatud alal ei toimu.

Kõikide sisseharjunud tegevuste puhul on kindlasti esmane üleminek uuele korrale vaevaline ja tekib hulgaliselt valestimõistmisi, kuid üheskoos reegleid ja viitasid jälgides saame luua paremat ja kõikide jaoks turvalisemat linnaruumi.

Eelmise aasta oktoobris sõlmis Tõrva Veejõud OÜ projekteerimis-ehitustööde töövõtulepingu ligi 450 000 euro eest vee- ja kanalisatsioonitrasside uuendamiseks Riiska linnaosas ehitusettevõtjaga OÜ Mihkel X. Lepingukohaselt rekonstrueeritakse 1741,1 m ning rajatakse 582,6 m isevooleid kanalisatsioonitorustikke, rajatakse 433 m ja rekonstrueeritakse 1381 m veetorustikke ning Riiska puurkaev-pumpla kohandatakse ümber teise astme pumplaks. Täna on vajalikud projekteerimistööd teostatud ning ehitustööd

välitrassidel käimas. Tugev pakane oli tööde alustamisel probleemiks, kuid ehitaja on kindel, et tööd lõpetatakse kokkulepitud ajagraafiku kohaselt käesoleva aasta 25. augustiks. Tellija nimel teostab ehitustööde omanikujärelevalvet Kesk-konnaprojekt OÜ.

Välitrasside paigaldamisega alustati 26. veebruaril Valga mnt 68 hoone juures. Edasi liigutakse suunal Valga mnt 68A – Tööstuse 8 – 13A – 13 B 13 C. Järgneva etapina teostatakse trassid Valga mnt 74 – 76 jne.

Projekti lõppedes saavad kõik

Riiska linnaosa elanikud varustatud kvaliteetse ning nõuetekohase survega joogiveega ning kogutav reovesi suunatakse reoveepuhastisse. Kaevepiirkondades taastatakse teekatted ja haljastus.

Tõrva Veejõud OÜ palub kohalikelt elanikelt mõistvat suhtumist võimalike ebameeldivuste korral (teede sulgemine, lühiajalised veekatkestused, kaevepiirkondade ohutsoonid jne). Küsimuste ja probleemide korral palume nendest teada anda Tõrva Veejõud OÜ üldtelefonil : +372 766 3150 või projektijuhile telefonil +372 5179729.

Lembit Talli

Tõrva Veejõud OÜ Projektijuht

TÕRVA KAMMERNAISKOOR VABARIIKLIKUL VÕISTULAULMISEL TALLINNAS

Maie Kala

Tõrva Kammernaiskoor sai tulemusliku 2. koha vabariiklikul Eesti Naistlaulu Seltsi VII nais- ja neidudekooride võistulaulmisel.

Võistulaulmine toimus 10. ja 11. märtsil 2018 Tallinna Ülikooli aulas.

Vastavalt koori spetsiifikale ja kava raskusastmele võisteldi erinevates kategooriates.

Naiskoorid A-, B- ja C-kategoorias, tütarlastekoorid/neidudekoorid

A- ja B-kategoorias. Nõuded kavale: A-kat. 12-15 minutit, B- ja C-kategoorias 7-12 minutit. Ajaliimidis mitteolemine andis miinuspunkte. Žürii hindas koore 100-punktilisel skaalal. Igal kategoorial oli erinev kohustuslik laul.

Tõrva Kammernaiskoor võistles C-grupis, kus oli laulmas 11 koori. Kohustuslikuks lauluks oli G. Ernesaksa laul "Kõige ilusam luule". Meie kavas

oli veel A. Kaasik/seade M. Kala "Vanamõisa järv" ja Max Filke Missast in honorem St. Caroli Boromaei op 80-Credo. Viimast saatis klaveril koori kontsertmeister Thea Leitmaa. Koori juhatas Maie Kala.

Žüriisse kuulusid professor Mära Marnauza- dirigent, muusikapedagoogika ekspert Lätist, laulja Uku Joller ning helilooja ja koorijuht Pärt Uusberg.

KARL MARTIN VOLVER VALLUTAB EUROOPA RALLIRADASID

Juba 11-aastaselt esimesel rallivõistlusel osalenud Karl Martin Volver on Tõrva vallast pärit rallimees, kes kuulub Eesti absoluutsesse tippu. Juba kolm aastat tagasi krooniti praeguseks 19-aastane Volver oma masinaklassis Eesti meistriks. Nüüd

on aga noormehel käsil maailmavalituspiaan.

Nimelt osaleb Volver Saksamaa autoralli meistrivõistlustel ja alustas seda koos kaardilugeja Marten Madissooga väga edukalt. Volver-Madissoo, kes tegid esimese ralli kaasa ADAC Opeli rallikarika arvestuses, saavutasid oma masinaklassis kindla esikoha ja absoluutarvestuses neljanda koha. Kusjuures oma masinaklassis edestati teise koha ekipaazi pea pooleteist minutiga, mis on rallis terve igavik.

Keerulistes ilmaoludes peetud Saarland-Pfalzi ralli möödus väga talvistes tingimustes ja ka korraldajatele oli see paras peavalu. Samas Volver ise kiitis enesetunnet, mis ralli ajal oli ja ka kogemused kuluvat marjaks ära. „Tingimused olid uskumatud, aga ma nautisin seda.

Loodetavasti on kunagi tulevikus Monte Carlo MM rallil sarnased tingimused ja see kogemus tasub ära,” on Volver lootusrikas ja suurte sihtidega.

Opeli karikavõistlustel osalevad tänavu Saksamaal kümne riigi autosportlased ja kokku registreerus 20 võistluspaari. Selles seitsmeetapilises karikasarjas sõidetakse identsete Opelitega. Lisaks sakslastele on startimas võistlejaid paljudest erinevatest riikidest, sealhulgas Ameerika Ühendriikidest, Hollandist ja Eestist. 20 juhist 16 ei ole vanemad kui 27 aastat (sündinud 1991. aastal või hiljem) ja seega on neil võimalus sõita noorteklassis, kus auhinnarahaks on 51 000 eurot. 2018. aastal jagatakse auhinnarahana välja ligemale 100 000 eurot.

TÕRVA PÄÄSTJAD OLID INDIAS EDUKAD

Egon Ilisson

Viis Eesti päästjat võtsid Indias Mumbais kahepäevasel heategevuslikul võistlusel Fire Combat 360 mõõtu mitmesaja võistlejaga üle maailma ja üksikarvestuses kolm poodiumikohta.

Eesti päästjaid esindasid võistlusel Alor Kasepõld ja Kristjan Mikk Tõrva päästekomandost, Sander Kaasik (Mustvee), Rauno Ojamägi (Kohila) ja Mari Plaado (Räpina). Oma vanuseklassis saavutasid nii Sander Kaasik kui Alor Kasepõld 2. koha ning naiste arvestuses sai Mari Plaado 3. koha. Meeskondlikus arvestuses lõpetati veerandfinaalis.

Fire Combat 360 võistlusel tuli osalistel läbida erinevaid ülesandeid, näiteks ronida viiekorruselise torni otsa, vinnata üles mitmekümnekilone raskus, tassida mitukümmend kilo kaaluvat nukku, ja seda kõike ajaga võidu joostes.

„India erineb Eestist nii palju, ainuüksi juba näiteks oma sooja kliima poolest, mis ka võistlemise üksjagu raskemaks muutis,” sõnas Sander Kaasik. „Võistluse eel oli küll närv sees, aga pärast starti närv kadus ja kõik läks hästi,” lisas Kristjan Mikk. Päästjad jäid oma tulemustega rahule ja sõnasid, et sellise tulemuse pealt on ainult hea edasi minna.

Heategevusvõistlus

Kristjan Mikk tunnistas, et võistlus oli eriline kindlasti seetõttu, et tegu oli esimese Indias toimunud Firefighter Combat Challenge võistlusega. „Asi võeti kohe suurelt ette ja kohale kutsuti võistkondi 16 erinevast riigist. Ürituse nimeks oli Fire Combat 360 ning eesmärgiks oli näidata nii päästjate ohtlikku tööd kui koguda raha hukkunud päästjate perede toetuseks Indias,” rääkis Mikk tänuväärselt üritusest. Lisaks võistlusele toimus kohapeal mess, kus räägiti tuleohutusest ja tutvustati päästevarustust.

Kuna individuaalselt kestab üks ala umbes 2 minutit ja tandem ning meeskonnajooksud on veel lühemad, ei usu, et rohkem kui 30-kraadine kuumus sooritusele kuidagi halvasti mõjus.

Ürituse korraldamist toetasid India ettevõtted, kes sponsoreerisid välisvõistkondade kohale lendamist ja kohapeal viibimist. „Meie jõudisime Mumbaisse kolmapäeva öösel ja lahkusime esmaspäeva varahommikul. Võistlused toimusid reedel ning laupäeval. Neljapäeval tutvustasid Eesti võistkonna kohapealsed toetajad meile Mumbai linna vaatamisväärsusi ning pühapäeval viidi meid kohalikule turule,” rääkis Mikk, et veidi oli aega ka riigiga tutvuda.

Kuna ajavahe Indiaga on ainult 3,5 tundi, siis aklimatiseerumisega tulid Eesti päästjad kenasti toime. „Kuum kliima oli ka ainult positiivne ja üritasime seda nautida nii palju kui võimalik. Kuna individuaalselt kestab üks ala umbes 2 minutit ja tandem ning meeskonnajooksud on veel lühemad, ei usu, et rohkem kui 30-kraadine soojus sooritusele kuidagi halvasti mõjus,” arvas Mikk.

Trenni saab teha ka talvel

Kas ehk siis hoopis India eksootiline köök tegi mehi ettevaatlikuks enne

Edukad päästjad Tallinnasse saabudes. Foto: Päästeamet

võistlusi? „Võtsime igaks juhuks kodust erinevaid batoone ja pähk-leid kaasa. kuna polnud kindel, kuidas meid seal toitlustatakse, ja olime India toidust ka erinevaid hirmujutte kuulnud. Tegelikult oli kohapeal kõik toitlustusega seotu suurepärane,” rääkis Mikk, et esimesel õhtul viisid kohalikud sponsorid neid restorani sööma, kus said sealse köögi tutvust teha. „Hommikust söime hotellis ja võistluspaigas olid rikkalikud lõuna- ja õhtusöögid. Suud õhetasid, aga kõik oli maitsev ja kvaliteetne,” tunnistas Mikk, et võrtsidega seal ei koonerdata.

Ka meie mõistes talvine võistlus

ei tähendanud seda, et mehed kuidagi poleks suutnud selleks vormi koguda. „Õnneks on meil Tõrva päästekomandos enamus treeningvahendid olemas ja saame trenni teha ka talvel. Kui tulemusi ja aegasid vaadata, siis võib öelda, et olime paremas vormis kui kunagi varem FCC (firefighter combat challenge) võistlustel,” oli Mikk rahul, tunnustades, et ala tõelistele tippudele jõutakse iga võistlusega järjest lähemale. „Et veel paremaks saada, olekski vaja veel rohkem võistelda. Kui meie oleme osalenud igal aastal 2-3 FCC võistlused, siis tipud teevad umbes 10 võistlust.

Selle aasta suurimaks eesmärgiks on Eesti võistkonnal edukalt osaleda septembris Lõuna-Koreas toimuvatel Päästjate Maailmamängudel. „Oleme kõik motiveeritud ja treeningud selle nimel käivad. Võimalus Indias toimunud võistlustel osaleda tõstis motivatsiooni veelgi,” ootab Mikk suvist võistlushooaega.

Vahetult enne võistlust said Eesti päästjad kätte ka uue võistlusja esindusriietuse, mille muretses Päästeamet. Spetsiaalselt võistluste jaoks mõeldud tulekustutusriided ja saapad on eelkäijatest tunduvalt paremad ja teevad võistlemise kergemaks.

KULUNUD KATLAMAJA SAAB UUE KUUE

Sandra Saar/Egon Ilisson

Viimase 20 aasta jooksul ei ole Helme katlamaja ja soojatorustikesse ulatuslikke investeeringuid tehtud, mis on tekitanud olukorra, kus inimeste soojaga varustamine ei ole jätkusuutlik ning vajab juba lähitulevikus suuri investeeringuid.

Tõrva vallavanem Maido Ruusmann selgitas, et kuna kohalikul omavalitsusel puudub võimekus ja piisavad ressursid (nii rahalised, oskuslikud kui inimressursid), siis sõlmiti 12 aastat kestev rendileping ettevõttega SW Energia, et pakkuda

inimestele kestvalt soodsat soojahinda.

Juba on tehtud ka samme, et lähitulevikus saaks alustada süsteemide uuendamisega: SW Energia esitas taotluse toetuse saamiseks KIK-ile, et lähitulevikus saaks Helme katlamaja tänapäevase ja loodussäästliku küttelahenduse, mis tagab tarbijatele olukorra, kus hind ei tõuse. SW Energia arendusjuht Vadim Nogtev tunnistas, et KIK-i toetus on projekti puhul hädavajalik. „Kui trassid saavad

vahetatud ja katlamaja rekonstrueeritud, siis soojahind ei tõuse, vaid peaks isegi veidi langema,” annab Nogtev selge lubaduse.

„Eestis on soojusenergia hindade reguleerimine range kontrolli all nagu vee- ja kanalisatsiooniteenus, kus hinna muutmiseks on vaja läbida väga range kadalipp,” räägib vallavanem.

Nogtevi sõnul on planeeritud investeeringute mahuks trassidesse umbes 200 000 € ja katlamajasse 300 000 €, millest pool soovitakse KIK-i

vahenditest saada.

SW Energial on peale üle-ees-tilisele kütiskogemusele pikk kogemus ka Tõrva piirkonnas, kus koetakse nii tervet Riiska linnaosa, Tõrva Gümnaasiumi, uut bussijaama kui ka Ala küla kortermaju ja mitmeid teisi hooneid.

„Helme katlamaja vajab hädasti rekonstrueerimist, sest praeguses seisus oleks selle eluiga maksimaalselt kolm aastat,” tunnustab Nogtev. Uue katlamaja eluiga on minimaalselt 20 aastat ja trassidel 30-50 aas-

tat, aga arendusjuht märgib, et neid on võimalik ka pikendada, kui nendega hoolsalt ümber käia.

Samalaadselt Tõrva vallale loobus 2016. aasta lõpus endine Sangaste vald Sangaste aleviku kütmisest 20 aastaks ja sealgi pakub kütmisteenust SW Energia. Peale soojusenergia pakub SW Energia ka aastaringset sooja vett ja selle võimaluse on ära kasutanud juba paljud Tõrva valla elanikud ja tööstushooned. Ka Helmes on juba avaldatud soovi sooja vee teenuse järele.

TÕRVA HEATEGEVUSKONTSERDIGA TÄITUSID EESMÄRGID MITMEKORDSELT

Piret Karu

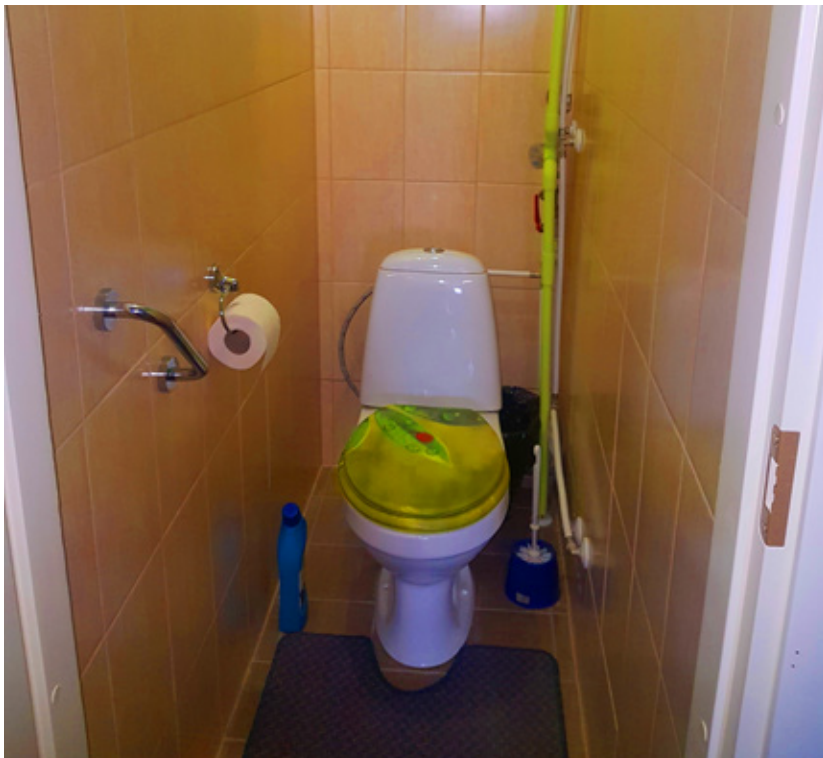
MTÜ Usun Headusesse liige

2017. aasta detsembris toimunud traditsioonilisel Tõrva piirkonna heategevuskontserdil „Usun inimeste headusesse“ koguti raha noore naise Pille toetuseks.

Pillel, kes võitleb siiani igapäevaselt peaajukasvajaga, ei funktsioneerid peale kõiki raskeid operatsioone vasak käsi ja ka jalg ning ta kasutab liikumiseks lisatuge. Seetõttu oli Pille suurim mure dušinurga puudumine, et noor naine saaks iseseisvalt igapäevaseid hügieenitoiminguid teha, ning selleks palusimegi tookord kõigi heade inimeste abi Pille elukohas oleva pesuruumi kohaldamiseks vajadustele vastavaks. Kontserdiga ja sellele eelnenud heategevuskampaaniaga kogus MTÜ Usun Headusesse Pille aitamiseks 6010 eurot.

Jagub ka taastusraviks

Kogutud toetusest, mille summa suurus oli ka korraldajatele tõeliselt meeldiv üllatus, sai korda saata nii mõndagi. MTÜ kaasabil leitud ehitusmees remontis eelkõige Pille korteris oleva vannitoa duširuumi ning ka tualettruum sai värske ilme. Vannitoast sai täielikult välja lõhutud vana vann ning asendatud dušinurgaga. Seinad ja põrand said värskest plaaditud ning paigaldatud ka uus valamü. Igapäevaseks muga-

Heategevuskampaaniaga kogutud summa abil sai vannitoast duširuum ning ka tualettruum sai värske ilme. Fotod: Erakogu

vaks toimetamiseks väga vajalikud pesumasin ja köögi soojaveeboiler said samuti välja vahetatud, kuna vanad masinad olid juba amortiseerunud ja ilmutasid ülesütlemise märke. Nii duširuumi kui ka tualetti sai paigaldatud seintele kae-toed, et abistada Pillet liikumisel ning mõlemad ruumid said uued sisekused.

Praeguseks, kui kõik vajalikud remonttööd on lõpetatud, on hea meel tõdeda, et annetussummast jagub ka täiendavaks taastusraviks ning loodetavasti juba varsti saab Pille end seal veelgi turgutada.

Anna teada abivajajatest Kontserdi ja heategevuskampaania eesmärgid said mitmekordselt täidetud ning Pille ja tema pere on sii-

ralt tänulikud kõikidele abistajatele. Argipäevaste toimetuste hõlbustamine on andnud neile jõudu ja jaksu edasivõitlemiseks.

Ka meie, MTÜ Usun Headusesse liikmed, täname omakorda kõiki kampaaniaga seotuid, eelkõige teid, meie annetajad, kuid ka neid, kes korraldusliku poole pealt abikäe ulatasid, sest neid oli tegelikult

palju. Oleme tänulikud, et meid on alati toetamas nii omavalitsus kui ka terve hulk ettevõtjaid.

2018. aasta detsembris on järjekorras juba 10. heategevuskontserdi toimumine ja teeksime siinkohal ka üleskutse, et kui tead kedagi, kellele oleks hädasti kogukonna abi vaja, siis anna meile sellest teada meiliaadressil ilona.leetma@gmail.com.

IVAR HANVERE PÄLVIS VALGAMAA TEENETEMÄRGI

Egon Ilisson

1989. aastast Tõrva gümnaasiumit juhtinud Ivar Hanvere pälvis maakonna teenetemärgi.

Teenekas koolijuht tunnistab, et tunnustus on alati meeldiv ja seda ei ole kunagi ülearu, sest üldiselt tunnustatakse Eestis vähe. „Eestlane pigem kirub, kui kiidab. Tublisid inimesi on meil palju ja seetõttu on iga tunnustus ka üllatus, sest ma ei tea küll kedagi, kes töötaks ainult tunnustuse nimel,” oli ka Hanvere üllatunud ja lisab, et kindlasti kuulub osa sellest tunnustusest kogu kooliperele. Ta mõnab, et tema isiku ja Tõrva Gümnaasiumi saavutuste vahele ei saa panna võrdusmärki ja tegu on kollektiivse sooritusega.

Edukad mitmel rindel

Tõrva Gümnaasium on jaganud ennast alati justkui “kolme jumala

vahel” - õppetöö, huviringid, sport. Nendes on saavutatud tugev tase ja seda kõike stabiilse ja tugeva kaadri toel. „Loomulikult aastate jooksul inimesed vahetuvad. Uute tulijatega on mul ka alati vedanud ja nad on tulnud selleks, et jääda. Minu osa on stabiilse ja asjaliku töökeskkonna, tingimuste ja võimaluste loomine, selgitamine, soodustamine, tagant torkimine, märkamine, tunnustamine,” loetleb Hanvere oma tööülesandeid.

Huvitegevus ja mõningal määral ka sport on tänasel päeval liikunud rohkem ka koolist välja. „Koolina võtame me siiski aasta jooksul osa väga paljudest olümpiaadidest, spordivõistlustest, konkurssidest. Nendes oleme olnud ka stabiilselt edukad. Tunnen selle üle heameelt ja mitte kunagi ei ole jäänud kus-

kil käimata rahapuuduse tõttu,” on Hanvere veendunud, et selliste asjade puhul tuleb alati vahendid leida.

Virisemist liialt palju

See oli aasta 1989, kui seisti Balti ketis, tehti esimene “Simpsonite” osa, asutati esimene IT- firma Eestis ja Tõrva Gümnaasiumi direktoriks sai Ivar Hanvere. Koolijuhi sõnul pole selle aja jooksul koolisüsteemis õnneks väga palju muutunud ja pöördumatuid lollusi ei ole suudetud teha. „Küll ei suuda ma täielikult mõista tänast pidevat virisemist ja läbi mõtlemata ideede meediasse paiskamist. Koormus on liiga suur, kodutöid on liiga palju, õigekirja pole vaja, peaasi, et mõttest aru saad, kirjatehnikat pole vaja, kehaline kasvatus liikumisõpetuseks jne,” ei mõista Hanvere neid,

kes justkui annavad märku, et kool on lastele liialt suureks koormaks. „Klasside nädalakooormus ei ole ju muutunud, laupäeval enam koolis ei käida, meil on viis vaheaega. Milles siis asi? Kas tõesti „lumehelbekeste“ põlvkonnas?” küsib Hanvere ja saab aru näiteks vanemast põlvkonnast, kelle jaoks on arusaamatu, kuidas on võimalik, et puudulike hinnetega liigutakse tänapäeval klassist klassi ja riigieksam loetakse sooritatuks ühe punktiga sajast. „Eesti haridussüsteem on üks maailma parimatest. Milleks me pidevalt tõmbleme?” on Hanvere häämingus, et sellega rahul ei olda.

Poliitikaga võrreldes vähem stressi

Hanvere oli Tõrva linnavolikogu liige alates taasiseseisvunud Eesti

esimesest kohalike omavalitsuste volikogude valimistest 1993. aastal kuni eelmise aasta sügiseni, kokku veerandsada aastat. Nüüd aga meest enam poliitika ei tõmba. „Koolis on võrreldes poliitikaga siiski kõik aus ja ehe. Küll oli närvidele ja tervisele hea, kui omavalitsuste valimistel enam ei kandideerinud,” räägib poliitikast loobumise kasudest Hanvere.

Koolis on mehe sõnul iga päev uus ja rutiini ning stressi vähem. „Igal suvel on pereheitmine ja igal sügisel jälle uued õpilased. Ka vanad õpilased muutuvad iga suvega väga palju,” tunnistab Hanvere, et samas pole ükski töö stressivaba. „Minu puhul maandab stressi kõige paremini lihtsalt kõndimine looduses ja eriti seente korjamine, mida saab teha küll väga lühikest aega.”

1894. aastal hakati Münchenis seeriaviisiliselt tootma kaherattalist sõiduriista nimega Hildebrand & Wolfmüller, mille puhul kasutati esmakordselt sõna motorrad ehk mootorratas.

Rocky Robinson sõitis Bonneville soolaväljadel aastal 2010 välja kaherattaliste kiirusrekordi 605,7 km/h.

NELI RATAST LIIGUTAVAD KEHA, KAKS RATAST LIIGUTAVAD HINGE

Iga aasta kevadel võib märgata ilusate ilmade saabumisel erinevaid kevadet kuulutavaid märke. Olgu siis nendeks märkideks lumekooriku alt välja ilmuvad kevadlilled, neidude miniseelikud või hoopis kaherattalised raudruunad.

Guido Kuum

Teades, kui lühike on Eestis ilusa ilma periood, üritavad paljud mootorrattahuvilised sellest ära kasutada võimalikult palju, et oma meelishobiga tegeleda. Kuna aasta-aastalt kasvab mootorrataste arv liikluses, siis tuleks kõikidel liiklejalatel olla liikluses veelgi tähelepanelikum kui tavapäraselt. Igal endast lugu pidaval mootorratturil on küll alati sõitu alustades seljas nõuetekohane kaitsevarustus, kuid olgu kaitsevarustus nii hea kui tahes, pole neil ümber kaitsvat metallist raami, nagu seda on autojuhtidel. See teeb neid kordades haavatavamateks ja jätab valdavalt enamustel liiklusõnnetustes ohvri rolli. Maanteeameti poolt 2015. aastal tellitud „Mootorratturite liikumis-, sõidu- ja ohutusharjumused“ uuringu kohaselt on raskemad liiklusõnnetused, kus on läinud tarvis meditsiinilist abi, enamasti põhjustatud teise liikluses osaleja poolt, aga kannatajaks jääb just mootorrattur. Et tegu on tõsise teemaga, annab tunnistust see, et mootorratturitega seotud liiklusõnnetuste arv on kasvanud viimase viie aastaga pea kahekordseks.

Esimene armastus, mis kestab senini

Riigi Statistika Keskbüroo andmetel vuras 1927. aastal Eestimaa pinnal 318 mootorratast, neist 2 olid Tõrvas. Nüüdisajal on numbrid hoopis teised ja Tõrva kandis leidub sõitjaid tunduvalt rohkem. Seega ei olnud vaja eriti kaugelt otsida mehi, kes sellel teemal oma arvamust ja kogemusi avaldaks.

Kohalik tsiklimees Ardi Kurvits meenutab, et motopisiku sai ta 12-13 aastaseks ühel ilusal aprillikuu päeval. Peale seda, kui ta nägi endast mööda sõitmas ühte jubedalt lärmavat ja tossavat M-tüüpi Vene mootorratast, mille taevasse ulatuva juhtraua tagant paistis lõputu naeratus ja vana sarvedega Saksa kiiver. „Sellest päevast kuni tänaseni on mootorrattad alati mõtetes olnud. Seega juba rohkem kui 20 aastat,“ meenutab Kurvits. Ei

Mootorratta ümber ehitamine on tükk tegemist, kuid tasub ära sõitja stiili ja mugavuse huvides. Fotod: Erakogu

olnud erandiks ka Tõrva noormees Andres Neumann, kes motopisiku sai samuti kätte juba üsna varajases nooruses, kui isa talle mootorratta külgkorvis esimese sõidu tegi. „Aastate jooksul on mootorrattahuvi järjest süvenenud ja see huvi on esimene armastus, mis kestab senimaani,“ tõdeb Neumann.

Nii Neumann kui ka Kurvits alustasid traditsiooniliselt sääreväristajate seljas. Esimese suve sai sellega läbi aetud-naeratus näol ja põlved marraskil. Hiljem mindi järk-järgult asjalikemate ja ka võimsamate sõiduvahendite peale üle. Neumanni masinaparki kuulusid pigem sellised mootorrattad, millega ümberkaudseid kruusa- ja metsateid mööda oli hea avastada uusi kohti, kuhu muidu autoga ligi ei pääse. Nüüdseks on Neumann soetanud

bike tüüpi sõiduvahendi, põhjuseks oli proovida midagi kiiremat, millega ka end ringrajal proovile panna. Kurvitsa masinapargis figureerisid nooruspõlves seevastu enamasti Vene päritolu masinad, kuna neile hakkas rahakott paremini peale. Täisealiseks saades tegi Kurvits ära vastava kategooria juhiloa ning soetas omale Dnepr-MT9, mis teda kolm aastat truult teenis. Siis aga hakkas noorel mehel kripeldama, et oleks midagi kiiremat tarvis, ning sai soetatud bike tüüpi mootorratas Suzuki GSXR 750. „Oli kiire ratas küll, aga aastaga sain aru, et paarituba jänese istesend pole ikka minu jaoks ja tahaks ennast sadulas mugavalt tunda,“ tunnistas Kurvits, et seetõttu ongi viimased kolm aastat teda truult teeninud Harley Davidson FXD.

Rahustav vabadusetunne

Igaühe jaoks on põhjuseid erinevaid, miks tsiklisõit meelepärane on. Kes tahab avastada metsateid, kes matkata seninägemata riikidesse, kes lihtsalt maanteel kruisida. „Vahet pole, tuul on kõigi jaoks sama,“ nendib Kurvits. Samuti toovad mõlemad

motomehed välja võimsa vabadustunde ja suure mõnu sõita koos teiste motosõpradega.

Motomehed ja -naised on enamasti väga muhedad ja sõbralikud inimesed, kes on väga kokkuhoidvad. Neumann tunnistab, et eriti hästi on näha head Eesti tsiklikultuuri Pärnus toimuvatel hooaja ava- ja lõpusõitudeil. Küsimusele, mida arvab Kurvits üldlevinud arvamusest, et motomehed on tätoveeritud retsid, vastab ta: „Inimesed, kes on sellisel arvamusel, võiksid mõnikord julguse kokku võtta ja rääkima tulla. Ma arvan, et nende arvamus muutub. Kõik oleneb sellest, millise suhtumisega ligi astutakse. Aga kui sa ikka ilma luba küsimata võõra ratta seljas elama hakkad, siis ilmselt vastab see väide tõe,“ lisab Kurvits.

Kurvits ja Neumann pole pikematele matkadele veel jõudnud ja enamasti on jäänud reisirid kas Eesti või lähiriikide piiridesse. „Tuttavate sõidukaaslaste reisikirjeldused Horvaatiast, Ukrainast, Austriast ajavad ikka isu peale ja suvel ongi plaanis kas Austria või Norra reis,“ mainis Kurvits. Reisiidele kaasavõetava varustuse kohta on vastus konkreetne: nii vähe

Keskmine mootorrattur

Olgugi, et paljudele võib tunduda, et hollywoodilik kuvand motomeestest on karvased tätoveeritud retsid, kes tegelevad kahtlaste äridega ja sülitavad seadustele, siis olukord on tegelikult hoopis teine. Uuringute tulemused näitavad, et keskmise mootorratturi profiiliks on kõrgharidusega eestlasest mees vanuses 25-49, kes elab Tallinnas, käib palgatööl ja elab koos elukaaslase/abikaasaga, 50% tööaastasega on tal ka vähemalt 1 laps. Tegelikult on sõitjaid nii mehi kui naisi ning väga erineva haridustausta ja ametikohtaga. Sõidurõõmu saavad tunda neist kõik.

Vennad Andres ja Argo Neumann käivad meeleldi ka koos sõitmas.

Maailma kallim mootorratas müüdi oksjonil rohkem kui 1,6 miljoni dollari eest. See on legendaarne sõiduvahend, millega sõitis Peter Fonda filmis “Easy Rider”.

Viimastel aastatel on kõige enimmüüdud mootorrattatootjaks India firma Royal Enfield.

Pikemal reisil saab Taavi Alekõrs läbi ka vähese hädavajalikuga.

kui võimalik, nii palju kui vajalik. „Naised saunas olla rääkinud, et Harley Davidsoniga sõitvad mehed ei pea peale rahakoti midagi reisile kaasa võtma,“ muheleb Kurvits.

Pikasillast pärit Taavi Alekõrs on seevastu ka pikematel motomatkadel käinud. Ka tema nõustub väitega, et kaasa võtta võimalikult vähe asju ja enne pikemale reisile minekut tuleb kindlasti ära teha mootorrattale korralik hooldus, et vältida tee peal erinevaid ebameeldivusi. „Päevas sõidetakse korraga poole tuhande kilomeetri kanti, pikemad päevad väsitavad väga ära,“ räägib Alekõrs, et juhtub sisse ka päevi, kus mootorrattastega neelatakse rohkem kui 700 kilomeetri jagu maanteid. Kiirteede peal sõites tehakse aeg-ajalt sobivates kohtades peatusi, et sigaretisõbrad saaksid oma harjumustoiminguid teha ja masinaid tankida. Küsimusele, kas peale pikka mootorratta seljas veedetud aega tekib koju jõudes ka väike tüdimustunne, et ei taha enam sadulas istuda, vastab Alekõrs: „Seda pole veel juhtunud. Eelmisel aastal Horvaatia reisilt tagasi jõudes istusin juba järgmisel päeval tsiklile, et Leetu sõita.“

Oluline olla tähelepanelik ja nähtav

Liikudes kaherattalise sõbra seljas, tuleb end teha võimalikult nähtavaks ja olla ise eriti tähelepanelik ja olukordi nagu malemängus veidi ette mõelda. Kiirustada ei tasu ja kui tekib kahtlus, kas sind on märgatud või ei, tuleb kindla peale kontrollida mitu korda, leiavad kõik selle loo kangelsed. Ohtlikud olukorrad

tekivad enamasti, kui teised liiklejad tähelepanematud on. „Alati pead sa valmis olema, et kõik sinu ümber olevad autodega kaasliiklejad on kas pimedad, purjus või magavad,“ ütleb Kurvits välja justkui motomeeste vanarahvatarkuse. „Varustusest rääkides siis niinimetatud dressi ja tossumehi ehk elundidoonoriteks ristitud sõitjaid ikka kohtab veel vahel. Ilmselt pole nad veel pikali käinud ja tundnud, kuidas asfalt kannikat rii-vib. Aga eks igaüks väärtustab oma jäsemeid nii, kuidas ise tahab. Mina isiklikult ei sõida kunagi ilma varustust selga ajamata,“ lausub Kurvits. Varustuse all mõtleb Kurvits korralikke sõidusaapaid, põlvekaitsmeid, kaitsmetega jopet, kindaid ja otseloomulikult kiivrit.

Veel üheks suureks ohuks on metsloomadega kokku saamine, seda eriti pimedas. „Kaks korda olen peaaegu metsseakarja sisse sõitnud ja korra hüppas üks kits ka üle lenksu. Õnneks on need olukorrad lahene-nud minu jaoks positiivselt,“ räägib Kurvits oma kogemustest. Samuti ebameeldivate kogemuste seas on tal näiteks tuua rändes olevasse mesilaseparve sõitmine ning 100km/h liikudes vastutuleva varblasega sõna otseses mõttes laupkokkupörke tege-mine, nii et sulepuru taga.

Oma võimeid ei tasuks üle hinnata

Esiteks soovitab Kurvits värsketele motohuvilisele julget pealehakka-mist. „Kui sa tahad tunda tuult, vihma ja rahet peksmas vastu oma

Paljudele motosõpradele on kombeks avada ja lõpetada hooaeg ühissõiduga Pärnus.

Ilusal suvepäeval sõites on hea tuju ja kaunid loodusvaated garanteeritud.

Kevadhooaja ettevalmistused (veltmotocentre.ee)

- Vana mootoriõli/filtri vahetamine.
- Süüteluku määrimine- teflon või muu määrdeaine, mis jätab hästi õhukese õlikile ja on hästi imbuv.
- Pidurivedeliku kontroll, vajadusel vahetamine.
- Ülekande keti pingsuse kontroll, puhastus ning määrimine. *Seda tuleks tegelikult kontrollida enne igat sõitu. Vajadusel tuleks teha investeering ning vahetada välja kett koos mõlema hammasrattaga.
- Rehvide korrasolek ning rõhkude kontroll.
- Jahutusvedeliku kontroll.
- Aku kontroll/laadimine.

nägu ja lennata mööda maanteed nagu Ameerika vabadusekotkas Suure Kanjoni kohal, siis, mida sa passid? Mine tee need load ära!“ julgustab ta. Sõiduvahendit valides tuleb endale selgeks teha, millistel teedel on soov rohkem sõita ning vastavalt sellele ka tsikkel hankida. Vaadata välja eelkõige selline, mis endale meeldib, seejärel selga istuda ja proovisõit teha. Kui enesetunne on hea ja mugav, siis see masin just sobibki. Kõige suurem soovitus on ikka arvestada oma võimetega ja mitte ronida kohe võimsa aparaadi selga. Pigem ongi mõistlik järk-järgult võimete järgi tsiklit valida, teab Neumann soovitada. „Oma võimeid ei tasuks üle hinnata, kiirendada on küll mõnus, aga kas ka pärast ohutult pidama saab, see on juba teine küsimus,“ lisas ta. Olgugi, et Neumann ja Kurvits sõidavad väga erinevat tüüpi mootorrattastega, on nende arvamused nii motokultuuri kui ka sõiduohutuse valdkonnas väga sarnased. Head kevade saabumist ja palju ohutuid kilomeetreid kõigile!

PEATSELT SAAB TÕRVA VALLAS VAADELDA UHKE TELESKOOBIGA KOSMOST!

Teve Rajamets

Tõrva noormehed Taavi Niitsee ja Elton Pullerits on saanud kui hilise jõuluringi. Pigem tuntud kui publi Juudase eestvedajad on nad ka astronoomiahuvilised ning nüüd on tänu neile ka Tõrva valla elanikel võimalik vaadata teleskoobiga kõike seda, mida palja silmaga ei näe.

Niitsee sõnul sai teleskoobi omandamise soov alguse juba paar aastat tagasi Jaano Berg-Jürgensiga õlleklaasi taga istudes. "Jutt läks teleskoopidele ning ta soovitas mul uurida, kas oleks äkki võimalik seda kuidagi projekti teel soetada. Sealt edasi kasvas plaan üha edasi, muutus mahukamaks ja keerukamaks. Julgus taoline projekt viimaks paberi panna tuli sellest, et erinevaid toetusregistreid sirvides jäid silma üsna suured eraldatud summad, mille saajateks näisid suures jaos olevat kultuurile ja käsitööle suunatud üritused. Mõitlesin siis, et kui pensionäride kudemisring või külapidu saab mitu tuhat eurot toetust, siis teaduse populariseerimisele suunatud projekt, mille maksumus on pool sellest, peaks saama selle kindlasti ja suhteliselt lihtsalt. Alati on olnud mõte teleskoop hankida, et selle abil teistele teavaseid nähtusi tutvustada - oma silmaga Jupiteri kaaslasti ja Saturni rõngaid näha on hoopis midagi muud, kui näha neid kuitahes kvaliteetsel fotol või suure resolutsiooniga ekraanil. See tunne, mis seda kõike nähes tekib, on jagamiseks loodud," selgitab ta.

Lapsena uudishimulikud

Nii Niitsee kui Pulleritsul sai astronoomiahuvi alguse lapsepõlvest. Viimase isa rääkis talle ikka lapsepõlves tähtedest, komeetidest, planeetidest ja lõpmatuses. "Ega ma siis päris täpselt aru ei saanud, mida ta seletas, ja ega siiani ei mõista kõike. Kes see ikka kõike teab? Vähemalt Suure Vankri kuju sain selgeks. Veidi hiljem lugesin mingit tähekaartidest, ruumist, valguse kiirusest ja muust. Tahaks teada ja mõista, kuidas universum toimib. Kõigil on põhjus," lisab Pullerits.

Niitsee oli samuti kombeks pimedatel öödel taevasse jõllitada ning endalt küsida, mis täpid need seal taevast ikkagi on. Tema sõnul tuli esimene vastus sellele küsimusele 10-11 aastat tagasi, kui kätte juhtus nõukaaegne "Täheatlase" - nimeline raamat, kus mõned küsimused ka viimaks vas-

tuse said. "Peale seda, kui tuli algne mõistmine meie galaktika ja universumi lausa absurdse suuruse kohta, käis peas see klõps ja olin nii-öelda konksu otsas. See süttis aktiivse huvi nii kõiksugu elementaarsete teaduste kui ka sügavama filosoofia vastu, mis tegeleb näiteks astronoomia suure venna kosmoloogia näol küsimustega jumala (mitte)olemasolust ja meie kohast universumis. Seesama huvi on jätkunud siiani ja jätkub ilmselt surmatunnini. Lisaks on seda huvi ja kirge veelgi enam laiendanud USA astronoomi ja teaduse populariseerija Carl Sagani raamatud ja tema suurepärane dokumentaalsari "Cosmos: A personal Voyage", mille soovitan kõigil vähemalt korra elus läbi vaadata," räägib Niitsee.

Jätkasid üritamist

Esimene projekti kirjutas Taavi Niitsee teleskoobi saamiseks valmis 2016. aastal ning esitas selle erasikuna Hasartmängumaksu Nõukogu teadusele ja noortele suunatud projekti-vooru. Kuigi nende tingimuseks oli, et soetatava eseme maksumus võib projekti kogumaksumusest moodustada kõige enam poole, lootis noormees nendepoolsele vastutulelikkusele arvestada projekti eripärasid. Seda paraku ei juhtunud ning peale kaht piinarikast kuud saabus sealt lakooniline eitav vastus.

"Järgmiseks plaanisin projekti esitada läbi Mulgimaa Arenduskoja Leader meetmesse. Selleks asutasin MTÜ Tähetipu, millega kutsusin liituma Eltoni, Ivonne ja muidugi kogu idee algse autori Jaano. Samal ajal, kui üritasin murda läbi Leaderi projektivoorule esitatud bürokraatiarägastikust, avastasin puhtjuhuslikult Eesti Teadusagentuuri teaduse populariseerimise konkursi. Sealset lihtsaid tingimusi lugedes suunasin oma energia hädavajaliku rahastuse leidmiseks just sinna. Lisaks projektile hankisin soovituskirjad Tõrva gümnaasiumilt, noortekeskuselt ja ühelt Eesti ja ka maailma kuulsaimalt kosmoloogilt Jaan Einastolt. Vaatamata sellele, et esitatud projekti maksumus oli sealsete teiste taotluste hulgas üks odavamaid, saabus ka sealt 2017. aasta kevadel negatiivne vastus," nendib Niitsee.

Eitavat vastust ta aga kuulda võtta ei kavatsenud ning kogudes juba hoogu taaskord Leaderi keerukasse taotlusprotsessi sukeldumiseks, võttis möödunud detsembris temaga ühendust Eesti teadusagentuuri avalike suhete juht Katrin Saart. "Tema küsimuseks oli, kas meie projekt on ellu viidud, ja kui pole, oleksime sellest huvitatud. Minu vastust sa ilmselt võid ette kujutada. Mõne päeva jooksul uuendasin projektiteksti, võtsin värske hinnapakkumise soo-

vitud teleskoobile ning panin kogu kupatuse koos soovituskirjadega agentuuri poole teele. Loetud nädal hiljem saabus Saartsi vastus põhimõttelise "jah" sõnaga. Teleskoopi pidulikult vastu võtma kutsuti meid 22. veebruariks Tartusse teadusagentuuri kontorisse," rõõmustab Niitsee.

Oodatud kõik huvilised

Teleskoobi panid tähehuvilised kokku samal õhtul ja esimesed katsetused järgnesid paar päeva hiljem. "Paraku on päevatöö ja perekonna kõrvalt aega nappinud tegeleda teleskoobi peenema häälestusega. Kuna tegemist on suhteliselt keeruka instrumendiga, siis selle täielik tundmaõppimine vajab aega ja kannatust. Seda enam, et antud teleskoop on automaatse juhtimisüsteemiga ning mingile taevasele objektile liikumine käib sisuliselt nupuvajutusega. Lisaks on olnud kõik ka selgest taevast. Senini oleme saanud vaadata Kuud ning Andromeeda galaktika (meile lähim hiidgalaktika - umbes kaks korda suurem kui Linnutee) kauget kuma. Planeete kahjuks hetkel meil öötaevas näha ei ole. Suurimate udugude nägemiseni loodame jõuda esimesel sobival hetkel," selgitavad nad.

Teleskoobiga plaanitakse hakata korraldama tähevaatlusõhtuid, kuhu on oodatud kogu valla elanikud. Lisaks võimalusele oma silmaga kõiksugu põnevat näha räägitakse juurde ka teemasse puutuvat informatsiooni ning teretulnud on loomulikult ka küsimused. Vaatluste toimumisaegu saab jälgima hakata Facebooki lehelt Tõrva Astronoomiaklubi, millega tasub kindlasti liituda. Esialgu paluvad korraldajad aga varuda kannatust - nii umbes kuu või poolteist, kuni teleskoop on kenasti ära seadistatud.

Pullerits sõnul on tähetunnid olulised eelkõige seetõttu, et inimestes teema vastu huvi tekitada. "Tahan tekitada huvi enda ümber toimuva kohta ka oma lastes ja kõigis teistes, kellel selle vastu huvi on, ja veelgi olulisem, neis, kellel see huvi puudub. Minu jaoks on kosmose mõistmine väga suur osa minu maailmapildist ja igapäevastest mõttekäikudest ja arvan, et mõtterännakud kosmoses teeksid kõigile head. Soovitan tutvuda orbiidil ja Kuul käinud inimeste ütlustega. Maa on ühtne süsteem, kus ei ole riigipiire. Tükime seda inimestena unustama. Viimasel ajal on tõusuteel keskaeg-

sed arusaamad loodusest, inimesed usuvad, et Maakera on lame ja ei tea mida veel. Vaadeldes kosmost ja näiteks varjusid planeetidel ja kuudel, on selge, et planeetid, kuud ja tähed on kera kujuga. Ma tahan, et inimesed ärkaksid oma ülbusest, millest tuleb soov uskuda ka tobedaid vandenõusid, sest siis oled ju targem kui teised, ja tunnistaksid, et on veel palju õppida ja tuleksid seda näiteks meie teleskoobi taha tegema," seletab ta.

Niitsee lisab: "Teaduse populariseerimiseks annab paremat valdkonda kui astronoomia otsida. See sisaldab endas kui mitte kõiki, siis enamikke reaalteadusi: füüsika, keemia, geoloogia, bioloogia. Huvi astronoomia vastu peaaegu et garanteerib huvi teaduse vastu. Teadust on omakorda vaja selleks, et võidelda meie planeeti painavate globaalsete probleemidega, ja miks mitte Eesti kosmoseriigiks saamise eest. Isegi kui üks noor inimene saab sellest kõigest innustust ja otsustab tulevikus reaalteadlaseks õppima minna, on meie töö tehtud."

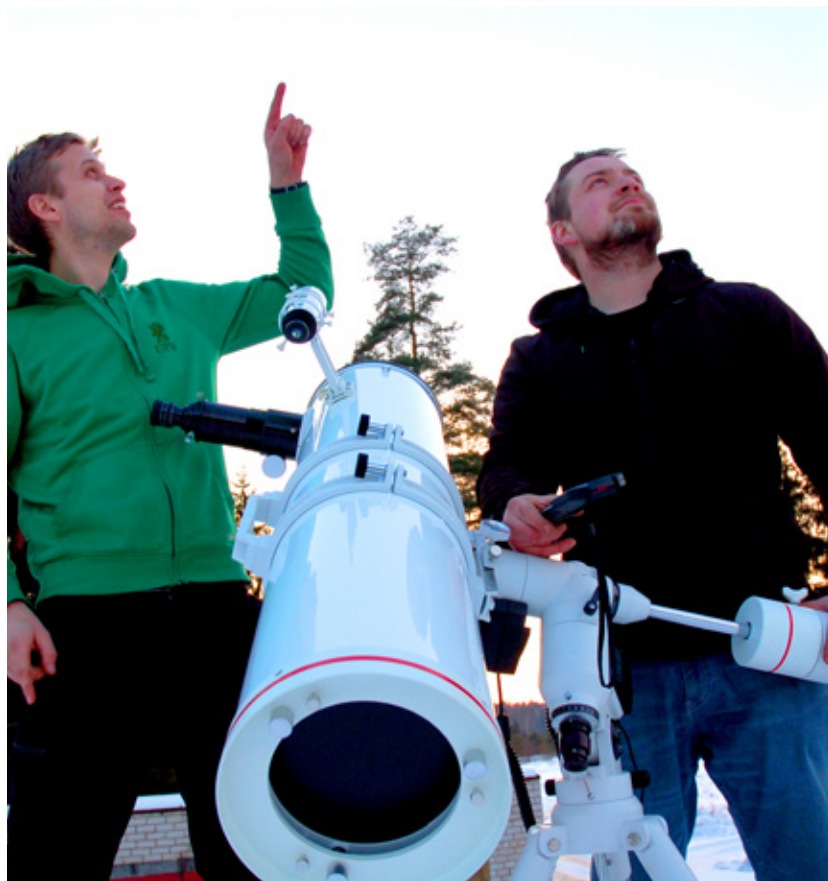
Maailmakuulsa teadlase õnnistus

Antud teleskoop on 203 mm diameetriga peegelteleskoop, millega saab vaadelda väga laias vahemikus objekte. Sellega näeb hõlpsasti Jupiteri gaasivööte ja suuremaid kaaslasti, Saturni suurepärase rõngasüsteemi, supernoova-jäänukitest maha jäänud udugogusid, kümneid miljoneid tähti sisaldavaid täheparvi ja sadu miljardid tähti sisaldavaid galaktikaid. Teleskoobiga saab vastava päikesekile abil vaadata ka Päikest - näiteks selle pinnal asuvaid plekke.

Niitsee sõnul oskas kõige paremini seda tungi astronoomiat ja teadust populariseerida ikkagi Carl Sagan, kes ütles: "Minu jaoks tundub perversne teadust mitte populariseerida. Kui sa oled armunud, siis sa ju tahad seda tervele maailmale kuulutada."

Tartu teadusagentuuri kontoris öeldi noormeestele ka, et Brian Cox olevat lubanud järgmise visiidi ajal teleskoobe isiklikult külastada ja anda neile oma autogramm. "Kui reaalne see on, ma öelda ei oska. Aga kui ta tõesti kunagi Tõrva tuleb, siis saaks temast ilmselt kõige kuulsam Tõrvat külastanud inimene eales..." mõtiskleb Niitsee.

MTÜ Tähetipp: Taavi Niitsee, Elton Pullerits, Ivonne Niitsee, Jaano Berg-Jürgens.

Elton Pullerits (vasakul) ja Taavi Niitsee suunavad nagu kombeks pilgud taeva poole. Foto: Ivonne Niitsee

KOOLITEATRITE TULEVIK ON MEIL HELGE

Romet Piller

Tõrva Avatud Noortekeskuses tegutseb teatritrupp Hingevärvid juba 9. hooaega. Tõsi, selle aja jooksul on palju muutunud ja vahepeal on ka üks aasta puhkusel käidud.

Pikast ajaloost enamuse on trupi juhendajaks olnud Külli Alumäe, seda kuni möödunud aastani, mil Romet Piller juhtimise üle võttis ja trupi puhkuselt tagasi tõi, tuues lavale Marie Jonesi näidendi „Sinatraga kuu peale”. Naastes osaleti kohe edukalt Valgamaa kooliteatrite festivalil ning esindati maakonda riiklikul kooliteatrite festivalil Tallinnas. See oli aga möödunud hooajal.

Sel hooajal on Hingevärvid veelgi enam uuenenud ja trupis tegutseb suisa kaks vanuseastet: algklassid ja gümnaasium. Siinkohal on hea mainida, et kooliteatri tulevik on helge, sest just algklasside trupis mängib lausa 10 õpilast. Gümnaasiumis on näitlemisoskusi proovile panemas kolm lootustandvat näitlejat.

Pisikesed näitlejad on ette võtnud tuntud lastelaulu „Mutionu pidu” ja selle lahti lammutanud, et seda laval

ette kanda. Kõik külalised on muti poole teel, ning mutt teeb hoolega ettevalmistusi, et kõik enne külaliste saabumist valmis saada. Lõbusas loos saab näha, mida mutt kingituseks saab, ja mis peamine, kas kõik saab ikka valmis, enne kui külalised saabu- vad. Tegu on lõbusa looga, kus külalised kaasavad tegevusse ka publiku.

Gümnaasiumiastmes on aga luubi alla võetud probleemkohad meie ühiskonnas. Kolm näitlejat pööravad tähelepanu just sellele, mis nende arvates meie ümber valesti on ja kuidas üht või teist asja parandada saaks. Lavastus on trupi ühislooming, mis tähendab, et kõik, mis laval öeldakse ja tehakse, on ühiselt läbi mõeldud ja meie endi jaoks olulise tähendusega. Ühislooming kannab nimetust „Paradiis” ja seda just sellepärast, et kui me vaatame elu teise pilguga, oleme rõõmsamad, sallivamad ja mõistvamad, siis ehk elamegi paradiisis ja paradiis võib olla ka siin, maa peal.

Lisaks teatritrupile Hingevärvid juhendab Romet Piller Tõrva Güm-

Kooliteater 2017. Vasakult Romet Piller, Klaudia Sarah Kaar ja Teve Rajamets. Foto: Ülav Neumann

naasiumis 5. klassi õpilasi, kes on endale valikainena valinud draamakasvatuse. Õpilased on endale üheskoos valinud ka nime ja kutsuvad end Dramaatikud. Kahe klassi peale

on draamaõpetust õppima asunud 17 õpilast ja laval käsitletakse tõsist ja suurt probleemi meie koolides - koolikiusamist. Kuidas kiusamisega toime tulla ja millised võivad olla

kiusamise tagajärjed, seda näeb juba laval. Kõiki Tõrva noorte lavastusi on võimalik näha 23. märtsil Valga kultuuri – ja huvialakeskuses, kus toimub kooliteatrite festival.

ALGUSTE ALGUSE LÄTETEL

Maie Kala

Oli kevad aastal 1974. Meie, Tallinna Ed. Vilde nimelise Pedagoogilise Instituudi laulmise ja muusika eriala viimase kursuse tudengid, olime järjekordses loengus.

Tuli meie kursuse juhendaja, kaasas külaline. Selleks külaliseks osutus ei keegi muu kui Vändra keskkooli direktress ainsama sooviga – saada oma koolile muusikaõpetaja. Põnev hetk, mis vajas meie kõigi kiiret mõtlemist, otsustamist ja tahet. Jaatava vastuse andsin mina.

Ja nii see algas. 1. augustil 1974 juba tööle vormistatuna Vändra keskkooli (praegune gümnaasium) laulmise ja muusika õpetajana 0-klassist kuni 11. klassini (praegu 1.-12. klass). Kõrgkoolis õpitu asendus praktikaga, algas suur õpetajaks olemise ja kasvamise tee, kus tuli osata jagada ja selgeks õpetada muusikamaailma tarkused. Koolis valitses väga hea õhkkond. Palju oli noori õpetajaid. Kolleegide hulgas oli teotahetlisi, suure pühendumusega, avara silmaringi ja hinge maailmaga pedagooge, keda sain endale eeskujuks seada, kelle käest oli palju õppida.

Meil, noortel õpetajatel, kujunes

Tõrva muusikakooli noored lauljad (vasakult) Melissa Maisla, Lisanna Laar, Marilin Hindre ja Kadi-Triin Terve. Klaveril õpetaja Maie Kala. Foto: Erakogu

välja oma sõpruskond. Sõpruskonda lisandusid kõrgkoolidest praktikan- did-õpetajad.

Paljugi põnevat, huvitavat sai koos ette võetud: pidusid korraldatud, temaatilisi õhtuid läbi viidud (sügisball ning luule- ja muusikapõimik „Tammisaare ja muusika” alevirahvale).

Tasapisi sukeldusin ka alevi kultuurimaja ringide töösse. Alustasin tööd täiskasvanute kooridega. Ja ise

liitusin lauljana tegutsemist alustanud C.R. Jakobsoni Talumuuseumi rahvamuusikaansamblis Kurgja Linnutaja.

Otsiv ja rahutu vaim ei jätnud mind Vändrasse, vaid suunas aina edasi uutesse koolidesse uutele eneseteostustele.

Tõrva kogukonda olen muusikuna teenindanud üle 30 aasta. 14. veebruaril ehk sõbrapäeval läksin taas

Vändrasse külla, seekord pagasiks kõikisugu laulud. Nende esitajateks minu armsad solistid Melissa, Kadi-Triin ja Marilin. Lisaks veel õpetajad-kontsertmeistrid Thea ja Jana.

Tunniajaline kontsert gümnaasiumi aulas, meeldiv publik, südame- lik ja avatud õhkkond. Suurima positiivsuse ja heameelega jätsime hüvasti ja tõttasime Vändra muusikakooliga tutvuma.

Vändra muusikakoolis võttis meid vastu sõbralik koolipere. Väikeses hubases saalis olid istet võtnud pedagoogid ja hulk õpilasi. Õpilased olid meie saabumise puhuks ette valmistanud laulunumbri, mis meile ka ette kant. Seejärel oli esinemisjärg Tõrva noorte lauljate käes. Noored solistid näitasid oma oskusi ja teenisid kuulajatelt vägeva aplausi. Kontserdi järel kingitusi üle andes leidsime, et sõbrapäeval kohtunud koolipered võiks edaspidi sõpruskoolidena kokku saada. Rõõm sellest mõttest oli mõlemapoolne. Mihkel Lüdigi nimeline Vändra Muusikakool asub ajaloolises 2-kor- ruselises hoones, milles on tunda aastate hõngu. Õpetajad on sõbralikud ja ühtehoidvad. Igal õpetajal on oma klassiruum, mis on sisustatud kõige õppetööks vajalikuga. Sõbralikud vestlused jätkusid veel ühise suupistelaua ääres. Lahku mindi sõpradena ja uue kohtumise ootuses, mis seekord toimub Tõrvas.

Thea Leitmaa

JÕUSTUMAS ON SUUR HULK MUUDATUSI SOTSIAALTOETUSTES JA TEENUSTES

Siret Sarv

sotsiaaltöõspetsialist

sotsiaaltöö peaspetsialisti ülesannetes

1. aprillil 2018 jõustub Tõrva Vallavolikogu „Sotsiaalhoolekandeline abi osutamise tingimused ja kord“, millega kaasneb suur hulk muudatusi sotsiaaltoetustes ja –teenustes. Kohalik omavalitsus lähtub oma töös sotsiaalhoolekande seaduses sätestatud kohustustest. Kõik toetused ja teenused on taotlemiseks ette nähtud rahvastikuregistri andmete alusel Tõrva vallas elavatele isikutele.

SOTSIAALTOETUSED

Sotsiaaltoetuse maksmise eesmärk on:

1. soodustada ja parandada leibkonna toimetulekuvõimet;
2. katta osaliselt vähekindlustatud leibkonna hädavajalikke kulusid, mida ei hüvitata teiste riiklike või kohalike toetuste ja teenustega.

Sissetulekust sõltumatute sotsiaaltoetuste taotlemiseks tekib isikul õigus faktiliseks aluseks oleva sündmuse toimumisest, asjaolu saabumisest või muu tingimuse täitmisest arvates.

- **Sünnitoetus** – 500 eurot kahe osamaksena – makstakse võrdsetes osades pärast lapse sündi ja lapse 18-kuuseks saamisel.
- **Esmakordselt kooli mineva lapse toetus** – 100 eurot lapse kohta – toetus 1. klassi astuva lapsega peredele.
- **Jõulutoetus** – 20 eurot lapse kohta – toetus toitjakaotuspensioniga saava lapsega peredele, kolme ja enama ning puudega lapsega peredele detsembrikuus.
- **Transporditoetus** – 150 eurot aastas – toetus keemia-, kiiritus- ja dialüüsiravi saajale arstitõendi alusel.
- **Matusetoetus** – 300 eurot – toetus surmatõendi alusel matusesõidude kandjale.
- **Saunapiletite toetus** – 1 euro üks kord – toetus mittetöötavatele pensionäridele, puudega isikutele ja vähemalt kolme lapsega peredele saunapiletite kompenseerimiseks.
- **Kriisitoetust** on õigus saada isikul või perekonnal, kes on ajutiselt sattunud kriisiolukorda õnnetusjuhtumi, tulekahju, kuriteo, pereliikme äkilise haigestumise vms tagajärjel.
- **Vältimatut sotsiaalabi** osutatakse isikule, kes on sattunud sotsiaalselt abitusse olukorda elatusvahendite kaotuse või puudumise tõttu.
- **Puudega lapse hooldajatoetus** –

Muudatused mõjutavad ka noori peresid. Foto: Alexander Dumme

- 50 eurot kuus – igakuine toetus puudega lapse hooldajale, kes ei saa töötada puudega lapse hooldamise tõttu.
- **Täisealise isiku hooldajatoetus** – raske puude korral 20 eurot kuus ja sügava puude korral 30 eurot kuus – igakuine toetus täisealise isiku hooldajale.
- **Jõulupakitoetus** – kuni 10 eurot lapse kohta – toetus kingipakina alates 18-elukuust kuni 4. klassis õppivatele lastele detsembrikuus. Lasteaia- ja koolilapsed saavad kingitused kätte jõulupidudel ja kodused lapsed vallavalitsusest. Avaldust ei tule esitada.
- **Eakate sünnipäevatoetus** – 40 eurot – toetus 75., 80., 85., 90. ja 95. juubilaridele ja alates 96. eluaastast igale sünnipäevalisele. Avaldust ei tule esitada.

Suurim muutus sissetulekust sõltumatute sotsiaaltoetuste nimistuses on kohaliku omavalitsuse eelarvest makstava puudega inimese

täiendava sotsiaaltoetuse maksmise lõpetamine. Siinjuures selgituseks, et riigieelarvest, Sotsiaal-kindlustusametilt poolt, makstakse endiselt puudega inimesele igakuist sotsiaaltoetust, mis on ette nähtud puudest tulenevate lisakulutuste katmiseks.

Puudega inimese täiendava sotsiaaltoetuse kaotamise alternatiivse võimalusena pakutakse täiskasvanud isiku hooldust ja sellega kaasnevat hooldajatoetust. Seni maksti ühinenud omavalitsustes toetust erinevalt – põhiliselt eesmärgiga, et hooldust vajav isik saab maksta abistajale enese aitamise eest. Uue eesmärgina seatakse haldusaktiga hooldus, mille alusel määratakse abivajajale kindel hooldaja. See tõstab isiku hooldamise kindlust ning järjepidavust, sest ilma haldusaktita abistajal ei ole kohustust tagada abivajaja igakülgset hooldust. Hooldajaks määramisega võtab hooldaja endale aga teadlikult kohustuse ning samas õiguse astuda kohustu-

sest tagasi, kui tunneb, et ei soovi enam hooldajaks olla. Hooldaja leidmisel on vajadusel abiks vallavalitsuse sotsiaaltöõspetsialistid. **Sissetulekust sõltuvat sotsiaaltoetust** võib taotleda vähekindlustatud leibkond, kelle iga liikme netosissetulek kuus jääb alla 1,5-kordse toimetulekupiiri (2018. aastal on see 210 eurot) peale eluruumi alaliste kulude mahaarvestamist.

Leibkonna sissetulekuna arvestatakse kõiki tulusid, välja arvatud riigi- ja vallaelarvest makstavad ühekordsed toetused ning hooldajatoetus.

Leibkonna väljaminekuna võetakse arvesse eelneva kuu järgnevad kulutused:

- üür;
- korterelamu renoveerimiseks võetud laenu tagasimakse;
- veevarustuse ja reovee ärajuhtimise teenuse maksumus;
- soojaveevarustuseks tarbitud soojusenergia või kütuse maksumus;

- elektrienergia tarbimisega seotud kulu;
- majapidamisgaasi maksumus;
- maamaksukulu, mille arvestamise aluseks on kolmekordne elamualune pind;
- hoonekindlustuse kulu;
- olmejäätmete veotasu;
- korterelamu hooldustasu;
- tasutud haiglaarve.

Toetuse liigid:

- **toiduainete, riiete ja jalanõude** ostmiseks eraldatakse toetust 2 korda kalendriaastas kuni 30 eurot ühel korral leibkonnaliikme kohta;
- **suvelaagri tuusiku kompenseerimiseks** eraldatakse toetust 1 kord kalendriaastas 100%
- **tuusiku maksumusest** lapse kohta ja seda laagris, kuhu saavad minna vähekindlustatud perede lapsed soodustusuikuga;
- **prillitoetusena** eraldatakse toetust 1 kord kalendriaastas raviprillide ostmiseks kuni 50 eurot prille vajava leibkonnaliikme kohta;
- **küttetoetusena** eraldatakse kuni 200 eurot kalendriaastas leibkonna kohta. Rahaline küttetoetus makstakse välja arve(te) alusel otse teenusepakkujale või küttematerjali tarnijale.
- **retseptiravimitoetusena** eraldatakse retseptiravimite ostmiseks 2 korda kalendriaastas (kuni 50 eurot) ravimiarve alusel;
- **abivahendite toetust** eraldatakse 1 kord aastas abivahendite ostmiseks, rentimiseks ja kasutamiseks kuni 50% isiku omaosalusest, kui kulud abivahenditele on suuremad kui 50 eurot;
- **kommunaalarvete** toetus eraldatakse 2 korda aastas kommunaalkulude (v.a kütte) tasumiseks kuni 50% eelneva kuu tegelikelt kuludest;
- **koolitoetust** eraldatakse üks kord aastas kolme või enama kuni 19aastase tasemeõppes õppiva lapsega leibkonnale kuni 100 eurot;

- *huviringi toetus* eraldatakse kuni 6 kuuks kuni kahest huviringist osavõtuks kuni 10 eurot lapse kohta kuus;
- *ürituste ja ekskursioonide osalustasu* eraldatakse üks kord poolaastas kuni 30 eurot lapse kohta.

SOTSIAALTEENUSED

„Sotsiaalhoolekandeline abi osutamise tingimused ja kord“ kajastub varasemast suurem teenuste loetelu. Sotsiaalteenuse osutamise eesmärk on iseseisva toimetuleku toetamine olukordades, kus isik vajab sotsiaalsete, majanduslike, psühholoogiliste või tervislike probleemide tõttu oma kohustuste täitmisel ja õiguste teostamisel kõrvalabi.

Seoses teenuste eesmärkide ja tingimuste muutumisega on vallavalitsuse sotsiaaltööspetsialistidel kohustus teha vallavalitsuse korraldusega määratud teenuste suhtes ümberhindamised.

Vallavalitsuse poolt osutatavad sotsiaalteenused

Koduteenus – eesmärgiks täisealise isiku iseseisva ja turvalise toimetuleku tagamine kodustes tingimustes, säilitades ja parandades tema elukvaliteeti. Teenust ei osutata vaid isikutele, kellel on vallavalitsuse korraldusega määratud hooldaja või isikliku abistaja teenus, nakkushaigusi põdevatele isikutele ja lamavatele haigetele, kes vajavad igapäevast pidevat põetust.

- Koduteenused jagunevad põhi-, tugi- ja lisateenusteks. Lepingu sõlmimisel määratakse, kas abivajaja tuleb teenusele tugi- ja lisateenuste kasutamisega või paketi- tipõhiselt.
- Tugiteenused on tunnipõhised (4

eurot tund) – saatjateenus, suurpuhastus, kõnnitee puhastamine lumest.

- Lisateenused on korrapõhised (1 euro kord) – küttepuidu ja/või vee tuppade toomine, valmistoidu või toiduainete koju viimine.

Paketid:

1. Pakett 1 maksumusega 15 eurot kuus – 3 korda nädalas kodukülastus, toiduainete ja ravimite toomine, kütte korraldamine, arstiabi korraldamine, maksete tasumine korraldamine, küttematerjali ja vee tuppatoomine, tuha väljaviiimine, eluruumide koristamine, ihupesemise ja pesu pesemise korraldamine.
2. Pakett 2 maksumusega 36 eurot kuus – 5 korda nädalas kodukülastus, toiduainete ja ravimite toomine, kütte korraldamine, arstiabi korraldamine, maksete tasumine korraldamine, küttematerjali ja vee tuppatoomine, tuha väljaviiimine, eluruumide koristamine, ihupesemise ja pesu pesemise korraldamine, abivahendite soovitamise ja muretsemise ning kõnnitee puhastamine lumest.

- **Tugiisikuteenus** eesmärk on iseseisva toimetuleku toetamine olukordades, kus isik vajab sotsiaalsete, majanduslike, psühholoogiliste või tervislike probleemide tõttu oma kohustuste täitmisel ja õiguste teostamisel olulisel määral kõrvalabi. Kõrvalabi seisneb juhendamises, motiveerimises ning isiku suurema iseseisvuse ja omavastutuse võime arendamises.
- **Täisealise isiku** hooldus seatakse

täisealisele isikule, kes vaimse või kehalise puude tõttu vajab abi oma õiguste teostamiseks ja kohustuste täitmiseks. Teenus on toetava iseloomuga, mille pidev osutamine on oluline selleks, et hooldust saav isik saaks jätkuvalt edasi elada oma kodus.

- **Isikliku abistaja** teenuse eesmärk on suurendada puude tõttu füüsilist kõrvalabi vajava täisealise isiku iseseisvat toimetulekut ja osalemist kõigis eluvaldkondades, vähendades teenust saava isiku seadusjärgsete hooldajate hoolduskoormust.
- **Sotsiaaltransporditeenus** eesmärk on võimaldada isikul, kelle puue või tervislik seisund takistab isikliku või ühissõiduki kasutamist, kasutades tema vajadustele vastavat transpordivahendit tööle või õppeasutusse sõitmiseks või avalike teenuste kasutamiseks. Teenuse tasu on 10 senti kilomeetri eest.
- **Lapsehoiu- ja muu sotsiaalteenus puudega lapsele** – lapsehoid; tugiisikuteenus; perede nõustamisteenused; abivahendite võimaldamine; raviteenused; lastelaagris osalemise võimaldamine; transporditeenus; lapse eluaseme kohandamine, mis on vajalik lapse erivajaduse tõttu; erivajadusega laste perede toimetulekut toetavate uute teenuste arendamine; muude teenuste osutamine, mis toetavad raske ja sügava puudega laste arengut ja parandavad pere toimetulekut.
- **Duši kasutamise ja pesu pesemise** teenuse eesmärk on pakkuda pesemise võimalusi isikutele, kellel puuduvad vastavad võimalused. Duši kasutamise teenuse

maksumus on 2,50 eurot kord. Pesu pesemise teenuse maksumus on kuni 5 eurot: pesemine 2 eurot, kuivatamine 1 euro, triikimine 2 eurot. Avaldust ei tule esitada.

Vallavalitsuse korraldatavad sotsiaalteenused

Varjupaigateenus eesmärk on ajutise ööbimiskoha võimaluse kindlustamine täisealisele isikule, kes ei ole võimeline endale ööbimiskohta leidma.

- **Turvakoduteenus** eesmärgiks on ajutise eluaseme, turvalise keskkonna ja esmase abi tagamine.
- **Väljaspool kodu osutatava üldhooldusteenuse** eesmärk on kõrvalabi, turvalise keskkonna ja toimetuleku tagamine täisealistele isikutele, kes vajavad püsivat või ajutiselt igapäevaeluks vajalikke toimingute sooritamisel ja enesehooldamisel kõrvalabi. sellisel määral, et kodu kohandamisest või koduteenusest inimese toimetuleku ja turvalisuse tagamiseks ning elukvaliteedi säilitamiseks ei piisa. Teenusele asumisel võtab isik endale kohustuse tasuda ülalpidamiskulud, tasudes selleks kuni 95% temale riigi poolt makstavast pensionist. Riikliku puudega inimese toetuse saamise korral jääb see isikule.
- **Võlanõustamisteenuse** eesmärk on isiku abistamine tema varalise olukorra kindlakstegemisel, võlausaldajaga läbirääkimiste pidamisel ja nõuete rahuldamisel, et vältida uute võlgnevuste tekki- mist toimetulekuvõime parandamise kaudu ning lahendada muid võlgnevusega seotud probleeme.
- **Asendushooldusteenuse** eesmärk on pika- või lühiajaliselt lapse

PANE TÄHELE!!!

Taotlemisel tuleb kliendil võtta teadmiseks:

- Kõikide toetuste ja teenuste taotlemiseks, mille lõigus pole märgitud „avaldust ei tule esitada“, tuleb esitada vallavalitsusele vormikohane või vabas vormis avaldus.
- Sotsiaalteenuste osutamise eest võib võtta tasu.
- Teenuse vajaduse hindamisel on sotsiaaltööspetsialistil õigus küsida täiendavaid andmeid ja dokumente, mis põhjendavad teenuse vajadust, kohtuda toetuse taotlejaga ja vajadusel külastada tema elukohta.
- Sissetulekute varjamise või teadvalt valeandmete esitamisel toetust ei maksta, toetuse maksimine lõpetatakse ja/või makstud toetus nõutakse tagasi.
- Info, mis on välja toodud eelnevas artiklis, ei ole täielik, täpsemalt tuleb taotluste menetlemise, õiguste ja kohustuste kohta lugeda Sotsiaalhoolekande seadusest ja Tõrva Vallavolikogu 20.02.2018 kinnitatud määrus nr 10 „Sotsiaalhoolekandeline abi osutamise tingimused ja kord“.

heaolu ja õiguste tagamine. Avaldust ei tule esitada.

- **Järeldushooldusteenuse** eesmärk on asendushooldusel ja eestkostel lahkuva isiku iseseisva toimetuleku ja õpingute jätkamise toetamine. Avaldust ei tule esitada.

ESINDUSED
 ELVA (OLEREXI TANKLA VASTAS)
 OTEPÄÄ (TECHNE TÖÖKOJA KÕRVAL)
 VILJANDI (DECORA VASTAS)

www.saag24.ee
SAAG 24

STIHL MS 170

Kett: 3/8 PM
30,1 cm3
30 cm juhtplaat
4,1 kg

aiatöödeks, väiksemad ehitustööd

KAASA KINGITUS

179 €

STIHL MS 180

Kett: 3/8 PM
31,8 cm3
35 cm juhtplaat
4,1 kg

aia- ja ehitustööd, küttepuidu saagimine, <35cm puude langetamine

KAASA KINGITUS

219 €

STIHL MS 261

Kett: 325 RMC
50,2 cm3
37 cm juhtplaat
4,9 kg

professionaalne kettsaag metsahooldustöödeks, ehitustöödeks jpm.

KAASA KINGITUS

699 €

AIA- JA METSATEHNIKA MÜÜK | HOOLDUS | RENT

AEDNIKU STARDIKOMPLEKT
 Oksasaag HANDYCUT 16cm
 Aiakäärid PG10
 Oksakäärid LIGHT
 kuni 30mm oksale, pikkus 60 cm
 Töökindad Mechanic Grip (okkakindlad)
 Multispray STIHL 50ml
 (eemaldab ka vaiku)
TASUTA Õkopesa torusall
TASUTA Õkopesa riidest ostukott

-25%

75€

tavahind: 99€

Pakkumised kehtivad kuni soodushinnaga tooteid jätkub või kuni 10.04.18!

Vaata veel: www.saag24.ee

KEVAD KOPUTAB UKSELE ...
ÄRA JÄTA OMA MURUNIIDUKI JA TRIMMERI HOOLDUST VIIMASELE MINUTILE!
TOO OMA RIIST HOOLDUSESSE JUBA TÄNA!
SEAME MASINAD UUEKS HOOAJAKS VALMIS, ET TÖÖ OLEKS KIIRE JA KÕRRALIK

LÜHENDATUD FORMAADIGA SUUSASERIAAL TOIMUS SIISKI

Tiina Neumann

Tõrva valla spordi ja rahvatervise spetsialist

Jaauarist tundes, et tänavune suusaseriali pidamine läheb täpselt sama rada kui 2017. aasta oma: lund polnud ja nii tuligi valla kodulehel kolme esimese etapi taha kirjutada-jääb ära! Aga õnneks tuli kauaoodatud lumi ja sai kutsuda suusasõpru rajale.

Esmalt oli lund rohkem Härma suusaringil, aga peagi sadas korralikult lisaks. Nüüd jagus suusarõõmu ka Tõrva gümnaasiumi rajale, kus saab õhtuhämaruses valgustatud rajal sõita.

Esimene võistlussõit toimus 4. veebruaril Härma suusaringil. Kena talveilm oli meelitanud juba varasel ennelõunal suusarahva rajale, aga võistlussõiduks koguti veel julgust. Vaid 16 kõige tublimat julges proovida mõõduvõttu. Järgmine etapp

peeti gümnaasiumi pargis, lisandus nii mõnigi suusataja, et end proovile panna ja vaadata, kas esimeste suusakilomeetrite kogumine on kasuks tulnud. Suusarajad olid saanud ka lumelisa ja nii sai rajameister ette valmistada klassika suusatamiseks vajaliku jäljega rajad. Suusatalv sai õige hoo sisse ja oli heameel harrastajaid näha nii puhkepäevadel kui tööpäeva lõppedes suusakilomeetreid kogumas nii enda hea enesetunde saamiseks kui saabuva Tartu maratoni tarbeks.

Tulge võistlema!

Kaks viimast etappi suusatasime taas Härma suusaringil ja pakkusime välja 1 tunni jooksul avatud stardivõimaluse. Tundes, et see sobis hästi suusatajatele. Kelle tööpäeva lõpp võimaldas tulla veidi hiljem, jõudis ka rajale. Suusaseriali sai viimase suusasõidu neljapäeval, 22.vebruaril,

kui taas Härma suusaringil mõõtu võeti. Pärast krõbe külma ilm peletas küll mõne suusasõbra tuppa, aga tõelised suusahundid olid rajal ja pidasid maha nii mõnegi duelli.

Kokku osales suusaserialil 40 suusasõpra, tehti 89 starti ja läbiti üheskoos 219 suusakilomeetrit. Varasemate aastate osalemisarvu sel aastal küll ei ületatud, 2016. aastal osales näiteks 83 suusatajat, kuigi ka siis polnud võimalik suusaseriali täies mahus pidada lumenappuse tõttu. Tänavune veebruar on küll lubanud suusatamisest rõõmu tunda ja paljud suusasõbrad seda teevadki, kuid võistlussõidule veel ei tihatud tulla. Aga harjutamine teeb meistriks ja loodame, et järgmisel aastal ollakse juba ka stardijoonel.

Kes olid parimad?

Nii Härma suusaringi kui valgusta-

tud suusaraja rajad on saanud lund nii palju, et neid on võimalik suusasõitudeks ette valmistada. Siinkohal suured tänud rajameister Tauno Neumannile, kes on alati peale järjekordset lumesadu rajad korda teinud ja ka suusaseriali eel võistluskorda sättinud. Aitäh!

Suur tänu ka Marian ja Ivar Hanverele, kes kõikide startide juures suusatajad õigel ajal rajale saatsid ning

finišis täpse lõpuajaga vastu võtsid.

Seriaali kokkuvõtete tegemisel läks arvesse vähemalt kahel etapil osalenute punktid, paremusjärjestyseks võeti arvesse kolme etapi kohapunktid.

Vanuseklasside võitjateks tulid: tüdrukud 8-9 a - Emma Engelbrecht, poisid 8-9 a - Eston Sinisalu, tüdrukud 10-11 a - Isabel Lillo, tüdrukud 12-13a - Helina Saega, poisid 12-13a - Chris Marcus Krahv, poisid 14-15a - Maiko Tamm, noormehed 16-17a - Askar Neumann, naised 35+ Lenna Hingla, naised 45+ Kaja Tättar, naised 55+ Pille Illak, mehed - Karl Egerd Sepp, mehed 40+ Ever Sinisalu, mehed 50+ Tauno Neumann ja mehed 60+ Aivar Lillipuu.

Kaunid talveilmad ja head lumeolud annavad võimaluse suusasõite nautida, suusarajad Härmal ja gümnaasiumi pargis ootavad suusatama!

VÕSALOİKUR SRM-300TES
469-€
399 €

TARBIJA-
5
AASTAT
GARANTII

ETTEVÕTTE
2
AASTAT
GARANTII

PROFESSIOONALINE
100%
KVALITEET

JAAPANI
TEHNOLOGIA

VÕSALOİKUR SRM-222ES
289-€
249 €

MOOTORSAAG CS-352ES
249-€
219 €

Ja palju teisi soodsaid aia- ning metsatehnika pakkumisi

Aia- ja metsatehnika kauplus
Kevade 8, Tõrva
Tel. 7670508
www.metsakaup.ee

 aiatehnika
eksperdid.ee

ECHO®

KOGUDUS KINKIS KOORI KULTUURIELULE

Arvo Lasting

Kevaditi on traditsiooniks saanud korraldada Tõrva kirik-kammersaalis valge pühapäeva puhul kirikukontsert. Valge pühapäev on nädal pärast ülestõusmispühi. Tänavu läheb kevadise kirikukontserdiga pisut teisiti ning me saame selle korraldada kaks nädalat pärast ülestõusmispühi. Kirikukalendris kannab see pühapäev nimetust Hea Karjase pühapäev.

Kevadise kirikukontserdi annab meile Pärnu tütarlastekoor Elise. Tütarlastekoor Elise on sündinud kirikukoorina ja seda muidugi EELK Pärnu Eliisabeti koguduses. Koori asutamise aastaks on 1990. Täna on koor leidnud aga sponsori, kelle abiga tegutsetakse iseseisvalt. Kuigi koor ei kuulu enam kogudusele, on koori koduks endiselt kirikuruumid, sest kirik asub mugavalt Pärnu kesklinnas.

Tütarlastekoori Elise asutas Kai-Tõe Ellermaa, kes juhib ja juhatab koori praeguseni. Muidugi tulevad koorilauljad nii Pärnu linnast kui ka maakonnast. Koorilauljad on täpselt teismelised ehk ei alla 10- ega üle 19-aastased. See tähendab, et 27 aasta jooksul on kooris pidanud põlvkonnad vahetuma, aga koori tegutsemise lugu on pikk, sisukas, mitmekesine ja kõrgetasemeline, sisaldades suurepäraseid väliseise ning olulisi esindusülesandeid lähemal ja kaugemal.

Aprillis on aga hakatud tähis-

Tütarlastekoor Elise. Dirigent Kai-Tõe Ellermaa paremalt esimene. Foto: Elise koori arhiivist

TEATED

- 25. märtsil kl 11 palmipuude-püha jumalateenistus armulauaga Helme kirikus;
- 29. märtsil kl 18 suure neljapäeva jumalateenistus armulauaga Helme kirikus;
- 30. märtsil kl 11 suure reede

- jumalateenistus ilma armulauaga Helme kirikus;
- 30. märtsil kl 14 suure reede jumalateenistus Taagepera kirikus;
- 1. aprillil kl 11 ülestõusmispüha jumalateenistus armulauaga Helme kirikus;
- 1. aprillil kl 14 ülestõusmispüha

- jumalateenistus armulauaga Taagepera kirikus;
- 8. aprillil kl 11 jumalateenistus armulauaga Helme kirikus;
- 8. aprillil kl 14 ülestõusmispüha jumalateenistus Riidaja kirik-kabelis;
- 15. aprillil kl 16 kirikukontsert Tõrva kirik-kammersaalis, Pärnu

tütarlastekoor Elise;

- Tõrva Misjonimajas jumalateenistused pühapäeviti kl 11, esmaspäeviti kl 11 palvekoosolek; laste pühapäevakool kaks korda kuus pühapäeviti kl 11.

tama ka veteranipäeva ning korraldama sinilillekampaniat. Sel viisil täname, toetame ja austame Eesti Kaitseväge ja Kaitseliidu veterane. Kampaniaga on võimalik täpsemalt

tutvuda internetis vastaval kodulehel „Anname au!“ Nimetatud kampania ühendame tänavu Tõrvas just tütarlastekoori Elise kevadise kirikukontserdiga. Üritusel saa-

vad sõna ning pakuvad omalt poolt muusikalist ja pidulikku meeleolu Kaitseliidu ja Naiskodukaitse esindajad. Palume kogu ürituse kohta jälgida täpsemat teavet operatiivse-

test allikatest nagu kuulutustetahvlid, koduleheküljed, suulised teated. Ja kutsume teid kõiki leidma kustumust, rõõmu ja julgustust suurepärasest jürikuu sündmusest.

KHR FOREST

**OSTAME KUUSEPALKI METSAÄÄRSE
HINNAGA KUNI 69 EURO/TM.
OSTAME ÕIGLASE HINNAGA RAIEÕIGUST JA
METSAMAAD ÜLE EESTI.
5558 6086 INFO@METSAFIRMA.EE
WWW.METSAFIRMA.EE**

PUURKAEVUMEISTRID
Puurkaevude ja -aukude projekteerimine, puurimine ning likvideerimine. Vee- ja kanalisatsioonitorustike, septicute ja süvaveepumpade paigaldus.
Lisainfo tel 52 69 604
www.puurkaevumeistrid.ee

KULDNE LAMMAS
TRÜKK, KUJUNDUS, OTSEPOST
TEL: 5373 6992

THKK müüb

**Lõhutud lepa ja
kase küttepuid,
pikkustes
25 kuni 60 cm.
Hind 32 kuni 34€.**

**Tasuta transport
Tõrva linn
(kuni 5 km linna
ümbruses)
Tel: 56 51820**

Ostame metsakinnistuid
ja raieõigust.
Tel 507 2544

info@erametsa.ee
www.erametsa.ee

OÜ ETEST PR
ostab metsa- ja
põllumaad.
Tel 50 45 215,
51 45 215,
info@est-land.ee

Soodapritsitööd

Värvimistööd

Liivapritsitööd

**Tööstushoonete
renoveerimine**

+372 5837 5516

www.proprits.ee

NOORTEL ON TOHUTU HUVI PARKUURIMISE VASTU

Teve Rajamets

Ritsu Noortetuba alustas noorsootöötaja Ülla Tamme initsiatiivil parkuuritrenni. Algul korraldati parkuuri töötuba, kuid näha oli, et noortel on huvi ala vastu suur, ning nüüd toimuvadki regulaarsed trennid Ritsu spordisaalis mai lõpuni. Trennid toimuvad kahes rühmas, kuna huviliste vanusevahemik on piisavalt suur, et neid koos õpetada oleks keeruline.

Tamme sõnul on idee parkuuritrenne teha olnud juba ammu. Esimene parkuurikoolitus toimus 2017. aasta septembris ning toimus ANK projektikonkursi raames. Kuna huvi näis olevat suur, siis järgmine parkuuripäev korraldati juba sama aasta detsembris. Noorsootöötajal on hea meel tõdeda, et paljud ideed saavad alguse just noortelt, nii ka parkuur.

Turvalises keskkonnas

Ülla Tamme arvates on parkuur noorte jaoks oluline, kuna see on veidi teistsugune viis, kuidas end füüsiliselt arendada. “Tegu on küllaltki sportliku tegevusega, kus olulisel kohal on samm-sammult uute trikkide õppimine, venitamine ning kätejõud kasvõi oma keharaskuse hoidmiseks. Kui võrrelda sellega, et kunagi varem noored rääkisid, mida nad väljas olid omapäi teinud, kust hüpanud ja mis saltosid teinud ning nad ei osanud isegi ohte ette kujutada, siis nüüd, kui seda tehakse spordisaalis õigete vahenditega täiskasvanu järelevalve all, on ikka suur vahe sees. Noortel on huvi olnud ammu ma usun, et pigem õpetame neid ohte ennetama, iseend hoidma ning samas ka füüsiliselt trenni tegema, kui matame maha nende huvi, ja siis hakatakse kasvõi omapäi ilma teadmiste ja oskusteta end ohtu seadma. Peale parkuuritrenne olen küsinud noortelt, kas nad endiselt teevad väljas trikke, siis vastus on olnud eitav, kuna saalis on olemas vajalikud vahendid,” räägib Tamm. Samuti võib öelda, et noortel tegelikult lausa silmad säravad, kui nad teevad mingeid saltosid või hüppeid. Sageli katsetavad noored peale ametlikku trenni, jätkates omaalgatuslikult – võtavad matid, parkuuri-kasti ning suuremad õpetavad väiksemaid, et võimalikult ohutult tuleks asjad välja,” lisab ta.

Väiksesse kohta treeneri leidmine sujus noorsootöötaja sõnul üsna hõlpsasti. Siinkohal tuleb öelda suured tänusõnad Tõrva noortekeskusest Kertule, kellel on juba ammu-sest ajast Vabadusspordiga kontakt,

Nii kui treener ees, nii õpilased järgi. Fotod: Ülla Tamm

Parkuurimine sobib igas vanuses poistele ja tüdrukutele.

Ei saa öelda, et Ritsu oleks nüüd nii väike koht. Võimalused on peaaegu sama head kui linnas ning seda kasvõi näitab piirkonna üks suuremaid saale, mis on pidevalt kasutuses.

ning peale temalt saadud infot oskasin juba ise täpsemalt pöörduda selle ettevõtte poole septembrikoolituse jaoks. Hea koostöö on Tõrva noortekeskusega, kes aitas ka Ritsu tuua püsivalt treeneri. Ja samas ei

saa öelda, et Ritsu oleks nüüd nii väike koht. Võimalused on peaaegu sama head kui linnas ning seda kasvõi näitab piirkonna üks suuremaid saale, mis on pidevalt kasutuses,” selgitab Tamm.

Eestis on ebasoodne arhitektuur

MTÜ Vabadusspordi all tegutsev treener, kes Ritsus noori õpetab, on Sergei Vertepov. Noormees on parkuuriga tegelenud täpselt poole oma elust, ta alustas treeninguid 12-aastasena. “Olles üsnagi sportlik ja aktiivne laps, soovisin mõne ekstreemsema alaga tegeleda. Proovisin tõukeratta ja rulaga sõitmist, kuid huvi kadus pärast nende lõhkumist. Kuidagi leidsin Youtube’st üles par-

kuurivideod ning sattusin neid päevad läbi vaatama ning lihtsamaid asju järele proovima. Tol ajal oli väga vähe parkuuri filmitud ning sõpradega vaatasime läbi kõik videod, mis saadaval olid. Pärast parkuuri avastamist oli minu vaba aeg sisustatud ning rohkem teised spordialad mind ei huvitanud,” räägib Vertepov.

Uurides, mis on parkuuri juures kõige keerulisem, eeldasin, et vastuseks tuleb mõne triki nimetus. Vertepovi sõnul on keeruline aga motivatsiooni säilitamine, kuna Eestis on parkuurimise jaoks ebasoodne arhitektuur. “Eestis pole ühtegi tõsiselt võetavat siseparki. Kõige keerulisem on jääda selle ala juurde ning leida motivatsiooni treenimiseks ka pärast mitmeid aastaid. Paljud tegelejad reisi-

Parkour ehk parkuur on sportlik harrastus, mis seisneb võimalikult otseses, sujuvas ja kiires liikumises (hüpped, ronimine jm) mistahes maastikul erinevaid takistusi ületades. Trennis arendatakse koordineerimist, jõudu ja vastupidavust, painduvust ja õhutamist. Kuna parkuuri harrastatakse linnatingimustes, kus on erinevad takistused, nagu pingid, käsipuud, seinad jne, ehitatakse trennis sarnaseid takistusi ning proovitakse tehniliselt õigesti kõige kiiremal viisil nendest üle saada, lisades omapärast stiili ja kasutades oma loovust.

vad teistesse riikidesse, et parkuurida sealsetel tänavatel. Lisaks üritatakse talvel võimalikes käepärastest vahenditest moodustada mingid takistused, et saaks vähemalt kuidagi harjutada. Tegelikult peab olema tahet ja loovust ning saab parkuuri harjutada küll. Isegi alustasin sõpradega Värskas, kus polnud ka palju kohti harjutamiseks,” selgitab noormees.

Vertepovi sõnul ei tulnud talle otsus treeneriamet vastu võtta raskelt. Tema sõnul on tervitatav, et lisaks pallimängule pakutakse väikeses kohtades ka muid võimalusi sportimiseks.

Alternatiivsport au sisse

Treeneri sõnul saavad noored üldiselt hästi hakkama, ikka on mõned, kes on veidi osavamad, kuid üldine tase on hea. Kõige olulisem on see, et noortel endal on huvi ning tahtmist asjaga tegeleda.

“Kõige raskem on noorematele õpetada tehnilisi harjutusi. Sellega läheb kaua aega ning seetõttu võib neil hakata igav. Selle vältimiseks teen treeingutes alati palju erinevaid harjutusi, et kõigil oleks huvitav,” räägib Vertepov.

Noor treener leiab, et rohkem noori võiks tegeleda alternatiivsete spordialadega. Seetõttu on ta ka ise otsustanud treeneriameti kasuks. Lisaks parkuurile tegeleb Vertepov ka slackline’iga ehk tasakaaluliini ning kiikinguga, kuhu tema sõnul võiks samuti leiduda pealekasvu.

Mis siis muud, kui kõik parkuurima, tasakaaluliinile kõõluma ning kiikuma! Seda kõike muidugi tuleks enne harjutada treeneri käe all.